

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta 5, poštni predal 22.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Uprava: Maribor, Ruška c. 5, poštni predal 22.
Ljubljana, Poljanska c. 12, pošt. pr. 104.

Ček. račun: 14.335. Reklamacije se ne frankirajo.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.Malih oglasov, ki služijo v posredovalne in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane 1— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1— Din. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 2-25 D. Pri večjem številu objav popust.

Št. 35.

Sobota 30. aprila 1927.

Leto II.

Prvi maj osvobojenja!

Kakor se vsako leto obnavlja priro-
da in pride pomlad, tako so tudi v
življenju človeštva dobe, ko se isto
otrese oklepov preteklosti ter člo-
veška prirodna sila butne na dan, ka-
kor bukovo brstje v gozdu. Velika
pomlad je butnila takrat, ko se je
najširši sloj človeštva, delavstvo, jelo
zavedati svoje prirodne sile. Pomlad
se je oznanjala s pomladansko grozo
ter s pomladanskim brstjem in cvet-
jem.

Delavstvo kulturnih držav je skle-
nilo leta 1899., da bo vsakega prvega
maja praznovalo praznik vstajenja
in obnovenja. Prva internacionala,
ustanovljena 1864. leta, je bila raz-
padla že leta 1876. Morala je razpa-
sti, ker je izvršila svojo nalogo, obu-
diti in osredotočiti gibanje proletar-
stva. Prve internacionale niso sestav-
ljali odposlanci proletariata posa-
meznih držav, tvorili so jo demokra-
tični, revolucionarni duhovi, zbrani
iz napredne inteligence. V prvi inter-
nacionali so bili zastopani Louis
Blanc, Elisee Reclus, John Stuart Mill,
Garibaldi, Mazzini, Norcen, Ogarov
in poljski izseljenci. Eno strujo, ki se
je očitno pokazala na zboru leta
1869., so tvorili protidržavni Romani,
drugo državi prijazni Germani. Od ta-
krat naprej se je ločevala struja Ba-
kunina, kateremu je bila revolucija
edini cilj, in ona Karla Marksa, kate-
remu je bil cilj sprememba socialne-
ga, ekonomičnega reda potem razred-
nega boja po proletariatu, revolucija
le sredstvo v danem zgodovinskem
trenotku. Ob tem sporu razsula se je
internacionala, ideja proletarske or-
ganizacije pa je bila že vzklikla pov-
sodi ter se razrasla med delavstvom
evropejskih držav. L. 1869. se je usta-
novila v Eisenachu nemška socialno
demokratska stranka, l. 1879. »Parti
Ouvrier« v Marseille, l. 1889. pa av-
strijska socialno demokratska stran-
ka v Heinfeldu. Kakor hitro so bile
vznikle sveže sile delavske stranke,
tako je iz vrst delavstva vzklikla želja
po zedinjenju in vzajemnosti tako, da
so prišli do sporazumnega sklepa ro-
manski posiblisti in germanski mar-
ksisti, ki so l. 1889 še ločeno zboro-
vali, naj se prvi maj l. 1890. praznuje
kot splošni delavski praznik, ne glede
na politične struje med proletarija-
tom in ne glede na različna separa-

tistična stremjenja. Prvi maj naj bi
bil vzbujal mladostne sile, naj bi užgal
novo vero, nastajajočo med člove-
štvom, vero dela, boja in vzajemnosti
za veliko bodočnost.

Prvi maj l. 1890. se je praznoval
po vseh kulturnih državah. Ideja po-
mladi in vstajenja zasejala se je v
srce vsakega mislečega in stremeče-
ga delavca, ne glede na stranko in
sekcijo. Šele naslednje leto 1891,
morda kot plod tega prvega praznika
delavske solidarnosti ustanovila se je
druga internacionala in šele na kon-
gresu v Londonu l. 1896. postavila so

Široki razvoj kapitalizma od leta
1890 naprej, saj ni slučajno, da je od
takrat vzkipelo tudi delavsko giba-
nje, moral je privedi do velike vojne,
in to ne le razmah kapitalizma v ne-
vidno mogočnost, ampak istočasno
tudi razpadanje stare znanstvene in
čustvene ideologije, ki je bila zgraje-
na na podlagi starega ekonomičnega
reda. Velika vojna je pokazala prop-
ad stare kulture in stare države.
Padla so mogočna cesarstva, nemško,
rusko in avstrijsko, kot smešne figure
odstopili so mogočni oboževani vla-
darji s prestola. Velika vojna pa je

prenovljena priroda vsake pomladi,
vendar čuti človeštvo in mora njega
največji del — delavstvo — čutiti, da
mora po vsaki dobi zastoja in sile
vzkipeti novo življenje napredka in
vzajemnosti, ker bi sicer ne bilo vred-
no bitja in žitja. Tudi naša mala slov.
stranka se je morala razbiti po sili
zgodov. dogodkov, tudi njo so morali
zadeti nasledki velike svetovne vojne.
Ob veliki ruski revoluciji, ob brezcilj-
nosti zbežanega nemšk. in fran. pro-
letariata, ob novi jugoslovanski dr-
žavi razpadla je slovenska delavska
stranka v razne doktrinarne ali oseb-
ne stranke. Slovenski delavec zgubil
je enoten cilj, meščanska reakcija
stoji nad njim kot vladovalka. A ven-
dar prišel je zopet prvi maj! Klic mla-
dosti in združevanja oglašil se je zo-
pet med slovenskim delavstvom. De-
lavec čuti, da le ideologije zasebnih
ljudi ločijo in uničujejo njegov pomen,
oglasilo se je med njimi stremjenje
iskati preko omenjenih strankarskih
ideologij čustveno združenje, pomlad
prvega maja kliče delavca zopet v
skupen krog. Saj naj bo praznik prve-
ga maja čustveni praznik proleta-
riata. Saj mora l. maja oživeti med
svežo vsemogočno prirodo tudi de-
lavcu velika ideja: »proletarci vseh
dežel, združite se!« Saj mora delav-
ska mladina v solnčni pomladi začu-
titi silo vstajenja tlačnega človeka,
saj morajo v njem vzkipeti človeku
rešilne ideje: vere, upanja in ljubezni.
Pomlad je tu, pomlad je tu in kliče
na novo življenje! V sebi in v svojem
čustvovanju delavstvo najde spom-
lad, novo življenje!

Proletariat naj prvega maja pa
tudi začuti, da je vsa navidezna nad-
vlast slovenskega, hrvatskega in srb-
skega meščanstva temna reakcija, ki
mora pasti pod gibanjem združenega
delavstva v tovarni, delavca na zem-
lji in delavca pri knjigi, kakor zimski
oklepi pod dihom spomladnega soln-
ca. Proletariat si bodi l. maja svest,
da je vsa bodočnost in moč jugoslo-
vanske države v geslu proletariata,
samodločbe in enakopravnosti, vza-
jemnosti in solidarnosti. Le v prole-
tariatu je mogoče edinstvo, le z vsta-
jajočim proletariatom mogoča je nova
in svobodna kultura. Mladina mora v
prvi vrsti čutiti to novo življenje in
nove cilje — kulture in svobode.

Dr. Henrik Tuma.

se skupna načela razrednega boja,
političnega boja za enakopravnost ter
podružabljenja produkcij. sredstev.

Kakor je prva internacionala dala
v romanskih, posebno v francoskih
zastopnikih jedro revolucionarne ide-
je bratstva, enakosti in osvobojenja
človeštva, kakor sta Marks in Engels
s proučevanjem gibanja angleškega
delavstva in velike industrije prišla
do znanstvenega temelja razrednega
boja, tako je ideja prvega maja prišla
iz čustvenega stremjenja delavstva
samega, tako se prvi majnik praznuje
od takrat naprej kot praznik spomla-
di in vstajenja tlačnega ljudstva,
praznik delavske mladine, ki čuti
svojo moč in stremi v bodočnost. Re-
cimo, da je prvi maj praznik nove
vere, upanja in ljubezni.

razbila navidezno tudi edinstvo in-
ternacionala proletariata, zgrajeno
sporedno s kapitalističnimi državami.
Razkosan, zbežan in izkravavljen na
bojnem polju meščanskih strank, za-
taval je proletariat posameznih kul-
turnih držav vsak po svoji poti. Ne-
znanska groza svetovne vojne zatem-
nela je njegov pogled na dejansko se-
danost, zagrnila pogled v bodočnost
kakor v trdi zimi leže sneg in led na
široke poljane. Nastopila je črna,
brezciljna reakcija po vseh državah
Evrope. A kakor se vsako leto miadi,
kakor solnce stere ledene oklepe
zime, tako tudi sila človeškega duha
iz dobe zastoja zopet plane na dan
nove pomladi. Če tudi so človeške
dobe dolge in nepregledne, če tudi se
človeški duh ne čredi in kaže kakor

JANKO SAMEC:

Novi človek.

Kri mojih žil, ki sem nekoč pretakal
za ljudstev dobrobit jo po poljanah,
dežel neznanih, kjer o nešteti ranah
svobode zarje suženj ni dočakal.

S teboj več tujih tal ne bom namakal
in ne več lačen stal ob sitih vranah;
ne žejen ob zastrupljenih fontanah
nad svojo zgubljeno mladostjo plakal!

O, če mi boš kdaj iz srca vrela,
za drugo, veš, curljati ne boš smela,
kot v odrešenje novega človeka!

Ta, veš, ne sanja le o kruhu,
— o, kruh je živali daljna Meka! —
marveč se klanja tudi bogu — duhu!

2

Vampir.

Klobuke z glav! Napravite špalir!
Naj se do tal vam upognejo kolena,
ker Njih Svetlost častitega imena
gre mimo zdaj . . . o, Njih Svetlost:
Vampir . . .

In s sabo vozi svojo vredno Hčer,
ki se ji pravi: 100% Cena! —
za njo prihaja Njih Svetlosti Žena
in daljni Stric: Objestnost in Prezir!

Klobuke z glav! In kdor pristopi bliže
roko poprej ponižno naj obliže,
da vreden bo darov tolstenih rok —

Potem navrh kesanje naj izmoli
in priporoči naj se božji volji,
prej ko obesi se na prvi drog!

3

Besede iz groba.

Zaprl ste nas v rakev mrzlih sten,
kjer bela smrt nam po življenju streže
in kakor pajek tké zavratne mreže
okoli glav otrok in naših žen.

Tako grenak še kruh ni bil noben
kot ta, ki nam ga vaša roka reže —
a vendar kot simbol nam srce veže,
da nič naš strah pijavk ni ne hijen,

ki tulijo nad našimi grobovi!
Ker kri . . . ta kri, ki vré nam zdaj iz
pljuč
in ti solza nezbrisani sledovi,

usod so novih čudotvorni ključ,
ki vanje naši pojdejo sinovi
po lepših dni svobode zlato luč!

HOFFMANN V. FALLERSLEBEN:

Svetovna zgodovina.

Svetovna zgodovina, kakor se uči
po naših šolah, drugo navsezadnje ni,
ko dolgo vojno poročilo.
O nesrečah vseh človeštva govori,
le morija in uboj ji je junaštvo,
kot bi druge slave ne poznali
in ne zaslug, ko vojne zmage.
Vladarji, ki le z vojno so morijo
dokazali, da so nekdanj bili,
pač niso vredni počaščenja,
saj je življenja najvišji zakon,
da v miru se razvija, dela, vstvarja,
in da svoja najtoplejša čustva
le borcem poklanja za svobodo,
ki so mu pot k oimiki
in kulturi srčni pokazali,
ki so v življenju sami zvesto ji sledili.
O tragedija, da še danes vojna
zgodovino tvori kakor nekdanj,
ko da bi moral biti le vojak
človeštva najpopolnejši izraz!

VOJNA VOJNI!

KARL KRAUS:

Prizori iz zadnjih dni človeštva.

Odlomki.

Pod zakon vojne obveznosti postavljena tovarna.

Vojaški nadzornik: Privezati, tepsti, v zapor, no in nazadnje na fronto — drugega nam ne preostaja, drugih sredstev nimamo. Več ne moremo napraviti.

Tovarnar (ki drži v roki pasji bič): Dokler bo šlo, bom poskušal zlepa. (Pokaže na bič.) Kako pa si naj pomagamo, če ti hujškaški psi strokovnih organizacij, svojih hujškarij ne opuste — razgovori o položaju delavcev, razgovori o prehrani — kako pa naj izhajamo? — Pravne in delovne razmere, izgradba novih eksistenčnih pravic za delavstvo v vojnem položaju?

Vojaški nadzornik: Ne razburjajte se. Pošljemo jih na fronto, in kolikor mogoče, še gospode poslance za njimi. Mi smo že itak iz zakona o vojni obveznosti in iz zakona o črno-vojniki, vsa sredstva uporabili, kolikor je bilo mogoče. V tem oziru si nimamo kaj očitati. Najlepše je bilo ono s kovači in mehaniki v avgustu leta 1914. Predpoldne so še zaslužili v akordu po 6 kron, opoldne smo jih pa poslali pred nabiralno komisijo in jim objavili, da so od zdaj naprej vojaki, no, in popoldne so pa pri istem delu in z istim trudom čisto mirno delali za vojaško plačo. Nihče ni črnil besede. Smatram pa, da so tudi nabiralne komisije odveč.

Tovarnar: Oho!

Vojaški nadzornik: Mislim, da bi se dalo povsod tako napraviti, kakor pri nas v Klosterneuburgu, v skladiščih vojaškega trena. Jaz sem jim enostavno objavil, da so od zdaj naprej vojni obvezanci in da imajo pravico samo do plače, ki jo prejema vojak.

Tovarnar: A, tako!

Vojaški nadzornik: Nekoč so se pritožili radi nečloveškega ravnanja z njimi, ali nekaj podobnega. Dal sem si jih predstaviti k raportu in sem jih vprašal, kedo jih je naučil. Pa mi odvrne nek predrznež: Mi smo organizirani delavci in smo se obrnili na našo strokovno organizacijo za pojasnila, kjer so nam svetovali, da se obrnemo do dveh poslancev! No, sem rekel, ta dva gospoda si bom izposodil, ta dva bodeta ostala tu pri vas in bodeta delala, mesto hujškala. A, delavec nato: Mi smo organizirani in izpolnjujemo svoje dolžnosti napram državi, v potrebi si pa iščemo zaščite pri svoji organizaciji. Jaz —

Tovarnar: In tu naj bi ne nosili pasjega biča seboj? Kaj ste, gospod nadzornik —

Vojaški nadzornik: Kaj sem storil? Veleizdajalci ste, sem jim rekel in da vam bo prešlo veselje, se še kdaj pritoževati, imate vsak trideset dni domačega zavora. Punktum.

Tovarnar: Čudim se tej mili kazni. Za veleizdajal!

Vojaški nadzornik: No, veste, ne smemo naenkrat preveč pritegniti. Najbolj žalostno je, da civilna sodi-tej sodrgi še prizanašajo.

Tovarnar: Tak slučaj mi je znan. Pri tovarnarju Lenzu v Traisnu, kjer en tak postopač itak po 25 kron na teden zasluži, sta dva tožila na od-poved delovnega razmerja, ker sta baje poprej zaslužila po 44 kron. O-krožno sodišče je obsodilo Lenza. To bi ju bili morali videti, kako sta za-dovoljna zapuščala sodišče.

Vojaški nadzornik: Slučaj mi je znan — dva orožnika sta ju potem pred sodnijo prišla in nazaj v tovar-no odpeljala. Tu jima je moj kolega naložil deset dni zavora in morala sta delati naprej. Da, da sodišča so po-polnoma nepotrebne državne napra-ve, to vam moram potrditi. K sreči je pa Lenz obenem tudi župan in kot tak lahko tudi sam v svojem območ-

ju vtakne v luknjo kogar hoče. Tako je napravil tudi s svojimi delavkami, ki jih je na božične praznike dal s pa-truljo privedi na delo in potem v za-por.

Tovarnar: Čez mene so se nekoč radi slabega ravnanja in nezadostne plače pri strokovni organizaciji pri-tožili. Prosim vas — pri 38 do 60 vi-narjev na uro! Pa sem si dal enega tistih hujškačev pripeljati in sem mu rekel: vi ste se pritožili, ampak pasji bič je še v moji roki. In sem mu po-kazal bič. Pa mi reče ta prevzetnež: Saj nismo psi! Nato mu pokažem tudi svoj samokres in rečem: Za vas imam pa še tudi tole! Pa je nekaj — o člo-veškem dostojanstvu je nekaj čvekal, ali kali. No in ta svinja je res tako daleč spravil, da je pritožno sodišče izjavilo, da so plače res nezadostne!

Vojaški nadzornik: V tem sučaju ste ga vendar takoj —

Tovarnar: I kako pa, takoj je bil poslan na fronto. Vaš prednik je bil v tem oziru zelo postrežljiv. Nekoga, ki se je tudi enkrat radi premajhne plače pritožil, sem pretepel z bičem in vaš prednik mu je povrhu tega še prisodil tri tedne zavora.

Vojaški nadzornik: Prepričali se bodete, da se tudi čez mene

te imeli vzroka pritoževati. Recem samo to, ta sodrga je lahko zadovolj-na, da ni zaposlena v kakem rudniku.

Tovarnar: Vem. Vojaško povelj-stvo v Ljutomerih je položaj lastni-kov rudnikov znatno olajšalo. Rudar-je se je enostavno opozorilo, da se smatrajo po vojnem zakoniku zapri-sežene in da se bo vsako njihovo pri-tožbo smatralo kot zločin vojaškega upora, za katerega se hujškači in vo-ditelji lahko obsodijo na smrt. Da, da lastniki rudnikov —

Vojaški nadzornik: Pri premo-gov-niku v Ivnici na Štajerskem morajo delati tudi ob nedeljah, po osmi uri zvečer se ne sme nihče več nahajati v kaki gostilni ali kavarni. Zato pa imajo pri petih dneh zavora tri dni posta. V spremstvu vojakov z nasa-jenimi bajoneti se jih odpelje z rud-nika v občinsko kajho, kar je precej daleč. V Ostravi so jih začeli takoj ob začetku vojne pretepatvati in to si-stematično! Na klopi v stražnici in vsakega sta dva vojaka držala. In ti-stega norca, ki je šel o tem nekemu poslancu praviti, so zato še enkrat nabili. Kdor se je pritožil — na fron-to, tudi če ni poprej nikdar vojak bil. Tako je.

Tovarnar (vzdihne): Da, lastnik rudnika bi moral biti! Ti lahko vzdr-žijo!

Vojaški nadzornik: No, popolno-ma brez zaščite dandanes tudi drugi podjetniki niso! Poslovodje in mojstri že sami gledajo na red. Oni znajo prav dobro deliti zausnice. Zapor na-vadno vedno zabelimo še s špangami za šest ur. In če se nekega takole od dela v senci bajonetov vede po uli-cah, je tudi nekaj. Ne da se mu po-prej prilika, da se umije, v zaporu se mu potem sale obrije, tudi če bi imel sedeti samo en dan in stroški za ri-čet se mu potem od plače odtegnejo. Že če morajo iz Floridsdorfa v Josefs-stadt k raportu, zgubijo polovico dnevne plače, potem pa še zguba na zaslužku v zaporu, to vse so take stvari in glavno, čeprav za težje pre-stopke — na fronto. Mislim, da nihče od gospodov podjetnikov nima povoda se pritožiti, prosim!

Tovarnar: O, prosim, prosim, saj nič ne rečem. Vsem je znano, da jaz vojaško avtoriteto samo v skrajnem slučaju pokličem na pomoč. V prvi vrsti se zanašam na samopomoč. Saj pravim, dokler bo mogoče zlepa — (in pri tem zamahne s pasjim bičem)

CULKOVSKI:

Polnočna parada.

Od vzhoda odmeva glas trobent in od za-pada se slišijo udarci na bobne, od severa in od juga se zbirajo pozabljeni milijoni bivših armad, kakor da jih je vojno božanstvo izteptalo iz zemlje.

Vstajajo iz nedrj nedoglednih step in iz zadnjeprovskih mogil, vstajajo ob Gangu, iz ameriških prerij vsta-jajo in iz mongolskih planot, iz zemlje, kjer stojim, se dvigajo davno po-zabljene žrtve blaznosti in iz morskih globin plavajo na površja in reke jih mečejo na bregove.

Uvrščajo se v redove; oni z lesenimi bati in košenimi noži.

Uvrščajo se brezestevilne vrste postav v že-leznih oklepih z bliskajočimi meči v desnica in s težkimi ščiti ob levem boku in v pestre kroje oblečeni se uvrščajo, z ognjemeti na plečih.

V sivih plaščih in z odvratnimi maskami na obrazih prihajajo in oni, ki so se jim polomila aluminijasta krila v zračnih višavah.

Vstajajo s svojimi borci Hanibal in Aleksan-der Veliki.

vstajajo augusti, kajzerji sultan in tatarski kani, vstajajo Atila in Tamerlan, slepi Žizka in Gu-stav Adolf.

Napoleon zbira svoje legije iz ruskih za-metov in od bregov Nila.

Zaplavale so po morski gladini Kserksove galeje in Nelseve jadrnice.

Zadimile so se pogreznjene križarke v ja-ponskem in severnem morju

In vseh dvest milijonov ubitih v svetovni vojni je oživelo in se uvrstilo v nepre-gledne kolone.

In vsi tisti vstajajo, ki so bili pomorjeni, nad njimi pa plavajo sence onih življenj, ki bi imela biti iz vseh teh milijonov ro-jena.

Jaroslav Hašek:

Dogodivščine pridnega vojaka Švejka med svetovno vojno.

Odlomek: V divizijskem zaporu.

Švejka in njegovega tovariša sa-perja Vodička so vtaknili v divizijske zapore, ker sta se v garniziji Bruck na Lajti stepla na cesti z madžarski-mi huzarji. Zapri so ju v skupno so-bo, kjer sta našla več tovarišev vo-jakov, ki jih je zadela ista usoda in so si z raznimi pomenki kratili čas.

V divizijskem sodišču, v prostoru z za-mreženimi okni, se je vstajalo po predpi-sih, ob sedmih zjutraj, in se je spravilo slamnjače, ki so se valjale na tleh po pra-hu, v red. »Pričn« namreč ni bilo. Slamnja-če so se spravile v nek dolg prostor za le-seno pregrado in na nje so se točno po predpisih morale zložiti koke, ki so služile za odejo. Kdor je bil z delom gotov, je se-del na klopi, ki so stale ob steni. Tisti, ki so prišli s fronte, so si obirali uši ali pa so si pripovedovali različne doživljaje.

Švejk in saper Vodička sta sedela z nekaterimi vojaki od različnih polkov in formacij na klopi pri vratih.

»Glejte tistega madžarskega dolgina, fantje, tam pri oknu,« začne Vodička, »ka-ko ta tepec moli za srečen izid. Da bi se mu le gobec od enega ušesa do drugega pretrgal!«

»Pa to je vendar priden človek,« reče Švejk, »ta je tukaj, ker se ni hotel odzvati vpoklicu. On je proti vojni, član ne vem kake sekte, in so ga zato, ker ne mara ni-kogar ubiti, zaprli; on se drži božje zapo-vedi. Ampak tisto božjo zapoved mu bodo že iz glave zbili. Pred vojno je živel na Moravskem nek gotov Nemrava, ki še puške ni hotel obesiti na ramo, ko je bil po-trjen, češ, da mu vest ne dovoli nositi puško. Zapri so ga in so ga pozneje vno-vič vedli k prisegi. On pa da ne bo prise-gel in ne bo, da je to proti njegovemu pre-pričanju in je pri tem tudi ostal.«

»Bil je velik tepec,« reče saper Vo-dička, »lahko bi bil prisegel, zraven pa se posr, na prisego.«

»Jaz sem že trikrat prisegel,« je po-vzel nek infanterist, »in trikrat sem že tu-kaj radi dezertiranja, in če bi ne imel zdravniškega spričevala, da sem pred pet-najstimi leti radi slabomnosti ubil svojo teto, bi bil najbrž že tretjič ustreljen. Tako mi pa še vedno moja pokojna teta, bog ji daj nebesa, pomaga iz slamatike in na-zadnje bom še mogoče zdravo kožo od-nesel iz te vojne.«

»Zakaj si jo pa ubil, svojo teto?« vpra-ša Švejk.

»Čemu pa se sploh ljudi pobija?« od-vrne prijazni sobesedovalec, »to se zna da radi denarja. Ta stara coprnica je imela pet hranilnih knjižic in ravno kar so ji bili poslali obresti, ko sem prišel čisto raztrgan in zapuščen k nji na obisk. Razen nje ni-sem imel nobene žive duše več na svetu. Zato sem jo prišel prositi, da bi se me usmilila; ona pa, ta mrha, je rekla, naj bi šel delati, da sem še baje tako mlad, mo-

Vse te nikdar seštete množice so se strnile v en sam gigantski objem, ki je oklenil vso zemljo, čez ekvator in čez vse meridijane.

in njih strašen molk je pel veliko himno pravici in bratstvu.

Zabrisano je vse sovraštvo med temi na-rodmi, umelno gojeno od dvonogih hijen ter se je umaknilo spoznanju človeškega dostojanstva.

Ni več med njimi vojskovodij, ne generalov, ni več oficirjev in admiralov,

tudi ni več med njimi prostakov in hlapcev, izravnavi so prepadli med podložnimi in vladarji.

ni sledu več med njimi o narodnostih in ver-skih nasprotij.

Poslanstvo slehernega je bilo enako važno, zasluže slehernega enako koristne.

Njih poslanstvo je bilo v tem, da so se ro-dili in poginili,

zasluže pa v tem, da so bili gnojilo zemlji, iz katere kljuje novo življenje.

A jezera njihovih solz, njihovih kriz in smr-tne muke

in obupni njihovi kriki, ki večno odmevajo v vesoljstvu

so prirotili na zemljo prokletstvo, ki jo pre-tresa v blaznih krčih

in od katerega jo more odrešiti le njena lju-bezen.

Morje skeletov valovi po zemlji in nepre-glednim masam vojnih žrtev ni konca. Iz njih praznih čeljusti: kakor da slišim grožnjo pretno strašnega molka:

»Obtožujemo!«

»Ni več prostorčka na vsej zemlji, ki bi ne bil pokrit z našimi trupli!«

Iz njihovih globokih, izjedlih očesnih vot-lin pa sije blaznograzeč spomin:

»Nehajte!«

čan in zdrav človek. Beseda je dala bese-do in jaz sem jo kar tako za šalo parkrat mahnil s kurilnim kavljem po glavni, pa sem imel smolo, da sem ji obraz tako pre-delal, da sam nisem več vedel, ali je še to moja teta ali ne. Vsedel sem se k nji na tla in venomer ponavljal predse: »Ali je to moja teta, ali ni to moja teta?« In tako so me sosedje našli drugega dne pri njej se-deti. Potem sem bil v norišnici v Slupih, in ko so nas potem ob začetku vojne v Boh-nicah (norišnica pri Pragi) postavili pred komisijo, so me proglasili za ozdravljene-ga in sem moral takoj k vojakom, da od-sluzim leta, ki sem jih zamudil.

Nek dolginast vojak, obupno zanemar-jene zunanosti, je šel mimo z metlo v roki.

»To je nek učitelj iz naše zadnje marš-kompanije,« ga je predstavil poleg Švejka sedeči vojak nekega lovskega bataljona. »Zdaj gre za seboj pometati. Človek, ki lju-bi red. Zaprt je radi neke pesmi, ki jo je zložil.«

»Pojdi sem, šolmašter!« je poklical mo-ža z metlo, ki se je resno približal klopi.

»Deklamiraj nam tisto!«

Vojak z metlo se je odklašjal in začel:

»Vse se praska od uši, po koži lazi nam mrčes, še komandanta vse srbi, še čoha in preklinja vmes. V armadi uš živi res fletno, še šarže ne izogne se. Glej prusko uš kako ti spretno z avstrijskim ušivcem družijo se.«

Vojak-učitelj se je resignirano vsedel k njim na klop in vzdihnil: »To je vse; in radi tega sem bil od auditorja že četrtič zaslišan.«

»To pa res ni vredno besede,« reče Švejk odkritosrčno, »gre samo za to, koga bodo pri sodišču pod tistim starim avstrijskim ušivcem razumeti hoteli. Dobro, da ste tisto o združevanju noter dali; to jih bo tako zmedlo, da bodo vsi bedasti posta-li. Pojasnite jim, da je ušivec samec od uši in da se zamore samica-uš samo s sam-cem-ušivcem združiti. Drugače se ne bodo v tem spoznali. Vi gotovo niste tega spi-sali z namenom, da bi koga razžalili, to je jasno. Le povejte gospodu auditorju, da ste si to spisali samo za vašo zabavo in da ravno tako, kakor rečemo samcu od svi-nje mrjasec, rečemo tudi samcu od uši — ušivec.«

Učitelj vzdihne: »Ko pa gospod auditor slabo češki razume! Jaz sem mu že na enak način hotel pojasniti, pa me je na-hrutil, da se po češki pravi samcu od uši »fešak«. (Po češki se imenuje uš »veš«, samec torej »vešak«, auditor-Nemec je pa češki »v« izgovarjal za nemški »v« = »f«.) Ne »ušivec«, mi je pojasnjeval auditor, temveč »fešak«. »Feš« je femininum, je ženskega spola, vi izobražen tepec, iz tega sledi, da se imenuje masculinum, moški

Proslavimo 1. Maj!

spol »fešak«. Mi že poznamo svoje Pappenheimerje!

»Kratkomo,« reče Švejk, »gre vam za kožo, toda ne obupajte, vse se še lahko na dobro obrne, kakor je rekel cigan Janeček v Pilznu, ko so mu leta 1879 radi dvojnega umora položili zanjko na vrat. In ni se motil, ker v zadnjem trenutku so ga zopet odvabili izpod vešal. Spomnili so se namreč, da se praznuje ravno tisti dan rojstni dan Njegovega Veličanstva in ga zato na ta dan niso smeli obesiti. In tako so ga šele prihodnji dan obesili. Pa ta teppec je imel še eno posebno srečo, kajti tretji dan potem je došla pomilostitev in njegov proces bi se bil moral obnoviti, ker je vse kazalo na to, da je tiste umore zagrešil nek drugi Janeček in da so nepravice obesili. Zato so ga morali iz pokopališča za kaznjence izkopati in so ga rehabilitirali na pilzenskem katoliškem pokopališču; toda pozneje se je izkazalo, da je bil evangelijske vere, zato so ga zopet izkopali in prepeljali na evangelijsko pokopališče in potem —

»In potem jih dobiš par go bccu, če ne boš tiho,« ga prekinje stari saper Vodička: »kaj si ta kujon vsega ne zmisli. Človek je v skrbeh za svojo usodo pri divizijem sodišču, in ta nemarne tukaj mi je pa včera, ko so naju vodili k zaslišanju, na dolgo in široko razkladal, kaj je Jerihonska Roža.«

»Tega si pa nisem jaz zmisli, to je povedal Matija, ki je bil sluga slikarja Panuška, neki stari jungerci, ki ga je vprašala, kako izgleda Roža Jerihonska, o kateri je čitala v starem testamentu. On je namreč rekel:

»Vzemite posušeno kravje blato, položite ga na krožnik in ga polijte parkrat z vodo, nakar bo dobilo lepo zeleno barvo; to je potem Jerihonska Roža.« se je zagovarjal Švejk. »Jaz sam si te neumnosti nisem izmislil, vendar z nečem sva si morala preganjati mračne misli, ko so naju vedli k zaslišanju. Jaz sem te s tem hotel samo tolažiti, dragi Vodička.«

»Ti, pa koga tolažiti!?« in Vodička je zaničljivo pljunil. »Človek ima polno glavo skrbi, kako bi se izmazal iz šlamastike in bil oproščen, da bi potem s tistimi madžarskimi faloti dostojno lahko obračunal, ta pa hoče svojega prijatelja s kravjim blatom tolažiti. Kako pa hočem s temi lumpi obračunati, če me zapro? Jaz bi jim še rad pokazal, kaj se pravi — išten almeg a magjar — da bi me pomnili.«

»Le nič se bati,« reče Švejk, »vse se bo še uredilo. Glavna stvar je, da pred sodnijo nikdar resnice ne poveš. Kdor se da pregovoriti, da izpove resnico, je vedno izgubljen. Iz takega človeka ne bo nikdar kaj pametnega. Takrat, ko sem delal v Moravski Ostravi, je bil tam nek tak slučaj: Nek rudar je tam med štirimi očmi pretepel inženjerja tako, da tega nihče drugi ni videl. Advokat, ki ga je zagovarjal, mu je vedno pravil, da se mu ne more nič zgoditi, če bo tajil; a predsednik senata mu je venomer polagal na srce, da je odkrito-srčno priznanje najlepša čednost, s katero si lahko kazni olajša. On je pa vedno trdil, da ne more ničesar priznati. Bil je oproščen, ker mu niso mogli nič dokazati. — Istega dne je v Brnu —

»Ježešmarja!« vzklikne ogorčeno Vodička, »tega ne prenesem več! Čemu nam vse to pripoveduje? Ne razumem tega! Včera je bil z nami pri zaslišanju ravno tak idijot. Ko ga je auditor vprašal, kaj je v civilu, mu je odgovoril: »Dim delam pri Križu.« In pol ure je trajalo, predno je mogel auditorju raztolmačiti, da je pri kovaču, ki se je pisal Križ, gonil meh, in ko ga je potem vprašal: »Torej vi ste v civilu pomožni delavec?« mu je odgovoril: »Nak, ne jaz, za pomočnika je Franta Hibiš.«

»Ampak, vseeno, zapomni si,« je nadaljeval Švejk svoja modrovanja »da ne sme pred vojnim sodiščem nihče ničesar priznati. Ko sem bil zaprt pri garnizijskem sodišču, je v sosedni sobi nek vojak vse priznal in ko so njegovi sobni tovariši to zvedeli, so mu dali »koco« (vrgli so čez njega odejo, da se ni mogel braniti, in so ga nabili) in ga prisilili, da je moral svoje priznanje preklicati.«

»Oh,« vzdihne Vodička, »če bi mogel kje tako veliko koco dobiti, da bi vse te madžarske »ištenke« mogel z njo pokriti; uh, kako bi jih mlátil!«

»Jaz pa,« povzame zopet Švejk, »bi koco najbolj privoščil naredniku naše kompanije, komisknofu Sreiterju. Ta je samo radi župe ostal pri vojaki v nadaljni službi, dasiravno bi bil že davno lahko šel kot korporal v civil; ampak, kakor rečeno, padel je na glavo. Torej ta človek je nam vojakom čepel na kapi; držal se nas je kakor us dlake. To mu ni bilo po volji, to zopet je bilo proti predpisom, sekiral nas je, kjer je le mogel in se vedno zadiral: »Kaki vojaki pa ste, vahtarji ne pa vojaki!« Nekega dne mi je pa bilo tega dovolj in sem se dal predstaviti k stotniškemu raportu. »Kaj pa ti hočeš?« me vpraša stotnik. »Javim pokorno, gospod stotnik, pritožiti se hočem zoper našega narednika Sreiterja: mi smo vendar cesarski vojaki in ne vahtarji. Mi služimo Njegovemu Veličanstvu cesarju in ne stražimo želja.«

»Glej, ti mrčes,« se razjezi stotnik, »da mi izgneš izpred oči!« Jaz pa nato, da pokorno prosim, naj se me predstavi bataljonskemu raportu.

Ko sem pri bataljonskem raportu pojasnil oberlajtnantu, da nisem noben vahtarji, temveč cesarski vojak, me je dal zato dva dni zapreti; jaz pa sem zahteval, da se me predstavi polkovnemu raportu. Pri polkovnem raportu se je polkovnik, ko sem mu pojasnil svojo zadevo, zadržal nad menoj, da sem idijot in naj se izgubim k vragu. Jaz pa zopet: »Javim pokorno, gospod polkovnik, da želim biti predstavljen brigadnemu raportu.« Tega se je ustrašil in je takoj dal poklicati komisknofa Srei-

terja v svojo pisarno, kjer me je vpričo vseh oficirjev prosil za odpustanje radi naziva vahtar. Na dvorišču je potem pritekel za menoj in mi izjavil, da me od tega dne dalje ne bo več imenoval ne s pravim in ne s tujim imenom, da pa bo skrbel, da me še spravi v garnizijsko ječo. Od tega dne sem se zelo pazil, vendar ni vse nič pomagalo. Postavljen sem bil na stražo pri skladiščih, kjer je vsak vojak, ki je tu stražil, na steno kaj napisal ali narisal. Ali je naslikal na steno kako žensko spolovilo, ali je pa napisal kak nečeden verz. Jaz se nisem mogel ničesar pametnega domisliti, zato sem se iz samega dolgočasia na steni podpisal, slučajno ravno pod stavek: »Komisknof Sreiter je cepec!« ki ga je ne vem kdo tja načečkal. In ta mrcinasti komisknof me je takoj naznanil, ker me je povsod zasledoval kakor šekast pes. Nesrečen slučaj je hotel, da se je nahajal nad tistim napisom še nek drug: »Se v glavo nam ne pade, da bi šli v vojsko, se poserj... na njo!« To pa je bilo ravno leta 1912, ko bi bili morali radi tistega konzula Prohaska marširati v Srbijo. Zato so me takoj poslali v Theresienstadt k deželnemu sodišču. Več kot petnajstkrat so gospodje od sodnije tisto steno na skladišču z napisi in mojim podpisom fotografirali in več kot desetkrat sem moral na papir napisati: »Se v glavo nam ne pade, da bi šli v vojsko, se poserj... na njo!« da so mojo pisavo lahko primerjali z ono na steni. Petnajstkrat sem jim moral napisati: »Komisknof Sreiter je cepec,« in nazadnje je moral priti z Dumaja še grafolog, ki mi je dal pisati: »Bilo je dne devetindvajsetega junija, leta 1897, ko so prebivalci Kraljičinega dvora na Labi okužali strah divje narasle Labe, ki je preplavila bregove.« To še ne zado- stuje,« je rekel auditor, »nam gre največ za sr..., narekujte mu take besede, v ka-

»Ti bi gotovo v hlače naredil, ti fajfendeke!«, se oglasi ironično Vodička.

»V vsakem spopadu na fronti jih je več, ki napravijo v hlače,« se je pridružil pogovoru nek skuštran vojak, ki se je približal od nasprotnega kota. »Zadnjič mi je nek ranjeni tovariš v Budjevicah pravil, da mu je pri nekem naskoku trikrat zaporedoma v hlače ušlo. Prvič, ko so lezli iz strelskega jarka na odprt prostor pred žicnimi ovirami, potem ko so morali začeti žico rezati in tretjič mu je ušlo, ko so Rusi navalili nanje in rjovel »Uraaa!« Nato so se spustili spet v tek nazaj v strelske jarkove in pri njegovem roju ni bilo niti enega, ki bi ne bil imel polnih hlač. In nek mrtev vojak, ki je obležal zunaj na nasipu z nogama navzdol proti njim, ker mu je malo prej, ko so ven lezli, odtrgala šrapnela polovico glave, kakor da bi bil zelnato glavico čez pol prerezal, ta je v svojem zadnjem trenutku tako napolnil hlače, da mu je župa pritekla iz hlač čez čevlje in kapala s krvjo vred v njihov jarek, ravno na odtrgano polovico glave, ki je ležala z raztresenimi možgani v jarku. Nikoli ne veš, kaj se ti lahko pripeti.«

Fajfendeke! Švejk in stari saper Vodička sta bila oproščena. Predno sta bila po menaži poklicana v pisarno radi izpusta, se jima približala tisti nesrečni učitelj, ki je zložil pesem o uši, ju pokliče v kot in reče skrivnostno: »Želimo vama vsi srečo na ruski fronti, kamor vaju bodo sedaj poslali; ne pozabita pa, ko prideta na rusko stran, Rusom reči: »Zdravstvujte ruskija bratja, mi bratja Čehi, mi njet Avstrijci!«

V pisarni je bilo hitro opravljeno. Nek narednik, ki je imel še od obeda mastno brado in ki je Švejk in Vodički s posebno

Majhni vzroki — velike posledice.

Kaj rode igre »Mladi vojaki«.

terih se uporabljajo črke s, r, m in n.« Pa mi je narekoval: »srebot, siromak, triper, šema, minulost, svinja.« Tisti sodnijski grafolog je bil namreč že čisto zmešan in se je vedno nazaj oziral, kjer je stal vojak z bajonetom in nazadnje je izjavil, da se mora to vse na Dunaj poslati. Naročil mi je še trikrat zaporedoma napisati: »Solnce je obsjalo zemljo, vročina postaja neznošna.« Nato so pa ves material poslali na Dunaj, od koder je prišla razsodba, da tisti napisi na skladišču niso od moje roke napisani, pač pa moj podpis, kar sem že poprej priznal. Obsojen sem bil na šest tednov zapora, zato ker sem se na straži podpisal in torej medtem, ko sem se podpisoval, nisem mogel stražiti.

Na hodniku so se zaslišali koraki in kliči straže: »Čuboks!« — »Spet nas bo več,« se razveseli Švejk, »mogoče je kateri še kak čik s seboj prinesel.«

V sobo je nerodno priropotalo par novincev, ki si jih je Švejk takoj pozornost ogledal in ne brez uspeha. »Servus, prijatelj Kudrna!« je zaklical enemu izmed njih. »Kaka sreča pa tebe sem prinesel, ali nisi bil na fronti?«

»Bil, sedaj sem pa tu, zato, ker sem našega lajtnanta na rokah odnesel iz bojišča, ko je bil ranjen v nogo. Smola je samo v tem, da trdi, da ga je zadel strel od zadaj in pa okolnost, da je on prejšnji dan mojega tovariša Cibulko ustrelil zato, ker je po tridnevem postu pojedel svojo konzervo brez njegovega dovoljenja. Civilil je ko mlado mače, zato se mi je zasmilil, da sem kljub ljutemu obstreljevanju skočil k njemu, ga vzel v naročje in odnesel na varno za neki breg. Sedaj me dolže, da moram biti v nekaki zvezi z njegovo rano.«

»Če se ne izmažeš, dobiš koco,« zatrjuje Švejk. Vsekakor je pa hvalevredno na tebi, da si z lastno nevarnostjo rešil življenje svojemu vojaškemu predstojniku, ki je ležal ranjen v sovražni ognjeni liniji, čeprav so brizgali šrapneli in krogle na vse strani.«

resnim obrazom izročil papirje, si ni mogel kaj, da bi ne obdržal pri tej priliki svoje govorance, s katero ju je opominjal na njuno vojaško dostojanstvo. In ker je bil Poljak, je vpletal v svoj govor različne krepke izraze svoje materinščine.

Ko sta Švejk in Vodička jemala drug od drugega slovo, ker je bil vsak dodeljen k drugemu pohodnemu polku, reče Švejk: »Ko bo konec vojne, me pridí obiskat. Najdeš me vsak večer ob šestih v gostilni pri čaši na Bojišti (cesta v Pragi).«

»Gotovo pridem,« odvrne Vodička, »ali je tam kaj heca?«

»Vsak večer je kaj »los,« zagotavlja Švejk, »če bo pa predolgočasno, bova pa že midva poskrbela za zabavo.«

Ločila sta se in ko sta se oddaljila nekaj korakov, je zaklical stari saper Vodička za Švejkom: »Torej da poskrbiš za kak »hec« kadar pridem!«

Švejk mu nato zakliče: »Pridi pa gotovo, ko bo vojne konec!«

Potem sta šla narazen, a čez dalj časa se je izza ogla druge vrste vojaških barak zopet zaslišal glas Vodičke: »Švejk, Švejk, kako pivo pa točijo »pri čaši?«

In kakor odmev se je slišal Švejkov odgovor: »Velikopopovski!«

»Sem mislil da Šmihovski!« je zaklical Vodička od daleč.

»Tam imajo tudi punce!« je kričal Švejk.

»Torej po vojni, ob šestih zvečer!« je kričal Vodička od spodaj.

»Pridi raje ob pol sedmih, če bi se jaz kje zamudil,« je odgovoril Švejk.

Nato se je iz daljave še komaj razumelo vprašanje Vodičke: »Ali ob šestih ne moreš priti?«

»No bom pa prišel ob šestih!« je še dosegel Vodičko odgovor oddaljujočega se tovariša.

In tako se je ločil pridni vojak Švejk od starega saperja Vodičke.

»Ko ob ločitvi stiskajo prijatelji si roke, Od srca k srcu trga se »Na svidenje,«

Dokument kulturne sramote.

Manifest avstrijske krščanskosocialne zajednice,

(h kateri so se prištevali tudi slovenski klerikalci) ob začetku vojne, dne 1. avgusta 1914.

»Njega Veličanstvo, naš najmilostljivejši poveljnik armade je pozval svoje narode pod zastavo. Z velikanskim navdušenjem so avstrijski narodi sprejeli ta klic.

Trenutek obračuna z nemirno, zvijačno in osvojevanja željno Srbijo je končno napočil

in našel avstrijske narode v čvrsto strnjeni falangi, ki stoje drug za drugega, da jih nobena sila na svetu ne bo mogla omajati. Narodi Avstrije so enotni, ene misli in enega srca v ljubezni do svojega cesarja in svoje očetnjave. Milijone in milijone Avstrijcev navdaja danes ista misel, za cesarja in za čast in slavo svoje domovine, žrtvovati svoje imetje in kri. Preizkušeni temelji habsburgovstva, ljubezen narodov do svojega monarha

bodo nepremagljivi jez, ob katerem se bo ves sovražni svet razbil.

Avstrijski narodi zaupajo svoji zmagovalni armadi in preizkušeni, zmage vajeni mornarici, ki je že tolikokrat na s krvjo prepojenih avstrijskih bojiščih vodila svoje, s slavo ovenčane prapore k zmagi.

Spomin na moža in njegovo plemenito soprogo, ki sta bila od rok srbskih morilcev umorjena in ki spita večno spanje v tih grobnici v Artstettenu, bo podžigal naše bojne trume

v tej povračilni vojski,

in vzpodbujajoča zavest o neomajni in trdni zvestobi naših odličnih zavznikov, ki s tako silnimi dokazi dokumentirajo svojo voljo, dviga naše zaupanje in nas podpira v sklepu, da vztrajamo, pa naj pride karkoli, obvezuje nas pa tudi napram našim zavznikom po orožju, do najtopleje zahvale.

Polni teh plemenitih občutkov lahko gledamo — tako naj Bog pomagaj — preko te, vsiljene nam vojске, v novo dobo boljšega napredka, v kateri bodo avstrijski narodi kakor sedaj ob uri nevarnosti, tako tudi v bodoče, združeni sodelovali na izgradbi miru, v blagor naše preljubljene očetnjave.

Zato kličemo dvignjenih src: Zivel cesar! Živela domovina! Avstrija bo večno stalala!

Krščanskosocialna zajednica.

ČULKOVSKI:

Krik umirajočega z bojnih poljan.

Umiram!

Lahko se veselite, izpolnjene so vaše želje skrite, že smrtni sen objemlje me.

Zakaj?

Čemu vam žrtve vse ki kupoma okrog ležé? In še krvi vam dosti ni.

Ne slišite

Jok in stok vdov in otrok, ne vidite vteptanih njiv, požganih sel, da ves je svet v obup pobesnel?

Najbrže vi

v brezdelju ste se dolgočasili, pa ste to igro si izmislili krvavo v svojo zabavo.

Da pa svet

bi ne spoznal resnico pravo, ste ognili zločin v junaške domovine slavo.

Umiram!

Že oko se mi mračí.

O Bog!

Domá obitelj glad mori.

Zločinci!

Naj sledi vam v dno peklá prokletstvo celega sveta!

JAKOB KRANJC:

Ob našem prazniku.

Še dve leti in minulo bo štirideset let odkar je bil na mednarodnem kongresu v Parizu sprejet predlog, da se praznuje vsepovsod 1. maj kot delavski praznik, kot manifestacija delavske solidarnosti. Koliko lepih in koliko težkih dni je v tem času gledal proletarski majnik po vseh deželah! Koliko sprememb je v tej dobi doživel proletarski pokret. Koliko navdušenja in zaupanja v svojo moč in koliko zopet malodušja in razočaranja v tem času.

Kako pestri so bili proletarski prvi majniki samo v povojni dobi pri nas! Spomnimo se mogočnih manifestacij 1919 leta, — spomni 1. maja 1920 pod senco voj. bajoneta, spomnimo se cepljenja proletarskih vrst, ki je ob naslednjih majnikih pokazovalo vedno jasnejši izraz! In spomnimo se zopet hrepenenja proletariata in poskusov za skupnim nastopom, za skupnim manifestiranjem — za en pokret.

Proletariat je izgubil vero vase — a proletariat išče svojo vero in našel jo bo. In prvi maj mu je glasnik njegovega odrešenja.

V prvih letih je imel prvi majnik namen enotne manifestacije proletariata po vsem svetu za osemurnik in za svetovni mir. Pozneje so prihajala poleg teh nova gesla — tudi za letos so se objavila.

V bistvu pa ima prvi majnik namen, da proletariat manifestira vero v socialistično bodočnost in upanje v proletarsko prihodnost. Mi vsi vemo, da ni nič večnega na svetu. Tudi vemo danes, da se spremembe v prirodi nikoli ne gode slučajno, temveč, da so vedno posledice gotovih vzrokov. In zopet ti vzroki so sami bili posledica predhodnih vzrokov: to je razvoj.

Rozvojni zakon je danes od znatnosti splošno priznan nauk, torej stvar, o kateri je diskusija odveč. Tudi človeška družba je del prirode in podleži razvojnemu zakonu. Zato bi bilo absurdno misliti, da bo sedanjí družabni red vedno obstojal in zato je nevera nekaterih proletarcev v poslanstvo svojega lastnega razreda brez vsake podlage.

Ali, na tej svoji bodočnosti mora proletariat sam graditi.

Bistvo novega družabnega reda bo izločitev možnosti izkoriščanja jednega razreda ali posameznika v korist drugega. V današnjih dneh in današnjem jeziku nam nekaj enakega obeležuje demokracija. Ni to istovetna stvar, ali, proletarska demokracija je baza, na kateri zamore zrasti socialistična družba. Zato je tudi proletarska demokracija ideja, za katero mora manifestirati proletariat ob svojem dnevu.

Demokracija pomeni solidarno soudejevanje vseh. Kjer pa jih mnogo mora ob istem času na enem kraju

delati eno, so kaj radi drug drugemu na poti. Treba je, da pri delu vladajo red, smotrenost, enotnost volje. Potrebna je organizacija dela.

Proletarsko demokratično udejstvovanje usmerjajo proletarske organizacije. Organizacija šele ustvari iz proletariata družabno silo in ona mu kuje njegovo veliko orožje, ona ga usposablja za razredni boj. In zopet mora biti ideja proletarske organizacije predmet manifestiranja proletariata na dan mednarodnega delavskega praznika.

Da, da! Proletarske organizacije — saj jih imamo! Ali to je ravno zlo — imamo jih preveč. Delavske organizacije so ravno danes ognjišča cepljenja proletarskih sil. Imamo delavske organizacije — ali ne služijo one vse delavski solidarnosti, one se med seboj napadajo, dražijo, sovražijo. Morda pa le ni misel organizacije ona rešiteljica proletariata? Ali mogoče velja to samo za obstoječe organizacije? Kaj, ko bi jih pustili, naj jih vzame vrag, pa skupaj poskusili ustvariti nekaj novega, velikega?

Ali pa boš sposoben ustvarjati veliko, kadar majnega držati ne znaš?

Le drži se tega, kar že imaš — u-sposobi se v malem za velike naloge, ki bodo prišle. Proletarci, vztrajajte v organizacijah in zidajte, gradite, gradite — da postanejo velike. Z vašim znojem mora biti omočeno zidovje zgradbe.

Samo eno je potrebno pri tem — proletariatu poiskati in poudariti njegove skupne interese in pestrost organizacij bo bledela in bo prešla.

Prešla bo, ker bo današnje osti, ki še boleče režejo v proletarskih vrstah, otopel in zlomil razvoj.

— — —

F. SVETEK:

Za vsakdanji kruh!

Odkar praznuje proletariat Prvi maj kot praznik Dela, je navada, da se povdario v govorih in resolucijah tiste njegove zahteve, ki so najbolj aktualne.

Vse inštanice socialističnega delavskega gibanja, tako urad socialistične internacionale, kakor naš glavni odbor v Beogradu so že objavile svoj majski manifest. Parole, ki jih je objavila internacionala se tičejo predvsem vprašanj, ki nosijo svetovni značaj. Lepe in plemenite so te parole. V manifestu našega glavnega odbora v Beogradu so obravnavana vprašanja, gledana iz vidika našega vsedržavnega pokreta. Tudi te parole, ki so seveda v popolnem soglasju s parolami internacionale, so velike in lepe. Vsi mi imamo dolžnost, da jih razširimo na naš praznik v poslednjo delavsko hišo.

V Sloveniji pa obstojajo še nekatera vprašanja, prav naša pokrajinska vprašanja, ki izvirajo iz izjemnega stališča, ki ga ima Slovenija v državnih celoti.

Vprašanje brezposelnosti je sicer vprašanje, s katerim se mora baviti socialistični pokret po celem svetu. Za Slovenijo je pa to vprašanje toliko bolj pereče, v kolikor je ta pokrajina že pred vojno pošiljala nepregledne mase svojih delavnih moči v emigracijo; na Zgornje Avstrijsko, Westfalsko, Ameriko, Afriko itd. Po vojni je ta odtok odvisnih delovnih moči razen malenkostnih slučajev popolnoma zaprt. Upoštevati je treba dalje, da je večina starih večjih tovarnen v Sloveniji imela svoj trg prilagoden tako mejam, kakor carinski in zunanji politiki prejšnje države. Na enkrat se je pa ta industrija znašla ob neposredni državni meji in povrhu tega še v taki državi, katere politiko določuje predvsem bogata a-

KINO APOLO od torka do četrтка

Nočna straža.

Krasna maloruska drama v 8 dejanjih. RAQUEL MELLER, kot ciganka, ki je bila podtaknjena knezu za hčer. Zelo interesantno!

grarna gospoda, ki nima smisla za pospeševanje industrializacije.

Drugi faktor v naši državni politiki je pa generalska sablja, ki ima pa še manj smisla za socialne probleme in gleda na vsa javna vprašanja samo z vojaško strateških vidikov.

Pri industriji gleda taka gospoda predvsem na to, v koliko bi mogla za slučaj vojne izdelovati vojaški material. Vsak ve, da je dandanjša vojna tehnika že tako mnogostranska, da skoro ni industrije, ki bi v slučaju vojne ne bila direktno potrebna vojaštvu, ali bi se pa vsaj ne dala v to preurediti. Tudi to je eno izmed tistih dejstev, ki industriji (zlasti kovinski) v Sloveniji, kot obmejni pokrajini preprečuje razvoj. Ljudje, ki gledajo iz teh vidikov, bi si želeli vso tako industrijo nekako v sredini države.

Ta vprašanja so za slovensko delavstvo, pa ne samo za delavstvo, temveč za vse sloje — za cel narod — tako nujna in tako pereča, da jih bo nujno treba drugače obravnavati, kot smo jih do sedaj.

Dosedanja politika predstavnikov slovenskega ljudstva s temi vprašanji ni dovolj resno računala. V agitaciji se je sicer take stvari obravnavalo, ali kaj resnega ni bilo storjenega v tem pravcu.

Resnega pravim, ker s tistimi političnimi in parlamentarnimi sredstvi, katerih se poslužujejo slovenski predstavniki v Beogradu, ne bodo nikoli uspeli. Že zato ne bodo uspeli, ker v Beogradu prav dobro vedo, da tisti, ki zastopajo slovensko ljudstvo tam doli, nimajo za seboj take ljudske organizacije, ki ima bojevni značaj in ki je pripravljena tudi na žrtve. Nasprotno. V Beogradu prav dobro vedo, da je navečja slovenska politična organizacija zgrajena na crkvenem aparatu, ki je plačan preko istega Beograda (vlade), od katerega naj izvaja sredstva za rešitev teh vprašanj.

Neuspehi te politike so na dlani, kajti, bolj ignorantsko ni mogoče postopati, kakor postopa sedaj gospoda, ko v očigled take strašne brezposelnosti ravnokar razpušča borze dela, in razganja še ono malo aparata, ki je dosedaj vsaj za silo reguliral izseljeniško vprašanje.

Po vseh teh neuspehih slovenske politike naj slednjič prodre spoznanje, da je treba za rešitev teh problemov velike in neustrašene ljudske organizacije, katere avantgarda mora biti le industrijsko delavstvo, kot najbolj požrtvovalen in odločen element celega naroda.

Naša parola za bližnjo bodočnost naj bo: Za vsakdanji kruh!

SUHOR

je zaradi njegovega izvrstnega okusa ter velike vsebine redilnih snovi postal potreben celemu ljudstvu. Če hočete dobiti pravo kvaliteto, zahtevajte povsod samo

ROBAUSOV SUHOR

v originalnem zavoju ter z origin. zapečatnimi znamkami. Te znamke jamčijo za kvaliteto. — Dobi se povsod!

F. M. DOSTOJEVSKI:

Hudomušni vrag.

Domislil sem se te pravljice, ko sem poslušal pridigo kazniškega duhovnika in sem jo dne 13. decembra leta 1849. napisal na zid svoje celice.

Pred oltarjem veličastne cerkve, ki se je vsa leskala zlata in srebra in je bila razsvetljena z brezštevilnimi svečami, je stal oblečen v dragoceno oblačilo in ogrnjen v plašč pretkan z zlatom in posejan z zlahtinimi kamenčki, častljiv duhovnik. Bil je to dobro rejen, resen mož, rdečih lic in s skrbno negovano brado. Glas njegov je bil blagdoneč in v izrazu njegovega obličja se je kazal ponos. Vsa njegova postava se je skladala s sijajem in bogastvom cerkve.

Verniki pa so nudili popolnoma drugačno sliko. Njih množica je obstojala večinoma z revnih delavcev in kmetov, iz starih ženic in beračev. Njihova obleka je bila ponošena in je razširjala značilen vonj revščine. Upadli obrazi so pričali o pomanjkanju in njihove roke so kazale sledove težkega dela. Nudili so sliko gladi in bede.

Duhovnik je zažgal kadilo pred svetimi podobami, nato pa je povzdignil svoj glas k pridigi:

»Dragi bratje v Kristusu!« je rekel, »naš Gospod vam je dal življenje, zato je vaša dolžnost, da ste z njim zadovoljni. Toda ali ste res s svojim življenjem zadovoljni? Ne!

Predvsem nimate dovolj vere v našega ljubega Gospoda in v njegove svete čudeže. Niste tako radodarni kakor bi morali biti, le neradi žrtvujete del svojega zaslužka za cerkev!

Drugič, ne ubogate svojih predpostavljanih. Upirate se oblasti, carju in njegovim služabnikom. Ne spoštujete zakonov!

V svetem evangeliju pa stoji zapisano: »Dajte carju kar je carjevega, a Bogu kar je božjega!« Vi tega ne izpolnjujete! Ali veste kaj to pomeni? Smrten greh je to! Resnično, resnično vam povem, vrag vas hoče zvabiti na kriva pota! Da, on je, ki vaše duše zastruplja, a vi mislite, da je to vaša prosta volja! To je vragova volja in ne vaša. Z nestrpnostjo že čaka, da se polasti vaših duš. Od veselja bo plesal pred večnim ognjem, v katerem bodo vaše duše gorele!

Zato vas svarim, dragi bratje, dokler ni prepozno! Opominjam vas,

da zapustite široko cesto pogube! Še je čas! O, Bog, bodi jim milostljiv!

Ljudje so trepetaje poslušali pridigo. Verovali so svečanim duhovnikovim besedam. Vzdihovali so in se križali in vneto poljubljali kamenita tla. Tudi duhovnik se je prekrizal, obrnil ljudstvu hrbet — in se smehljal.

Zgodilo se je pa, da je ravno takrat, ko je duhovnik na ta način govoril zbranim vernikom, šel mimo cerkve vrag. Slišal je v nji imenovati svoje ime, obstal je pred odprtim oknom in je poslušal. Videl je, kako so ljudje poljubovali duhovniku roko, videl je, kako se je duhovnik pred nekim pozlačenim svetnikom priklanjal ter hitel spravljati denar, ki so ga darovali verniki za sveto cerkev. To je vraga tako razjezilo, da je tekel za duhovnikom, ko je ta zapustil cerkev in ga je pograbil za posvečeni plašč:

»Halo, debeli očanec!« mu je zaklical, »kdo ti je dovolil te revne, zapeljane ljudi tako nalagati? Kakšne peklenške muke si jim pa opisoval? Ali ne veš, da morajo dovolj peklenških muk že na zemlji pretrpeti? Ali ne veš, da ste ti in vsi predstavniki oblasti moji namestniki na zemlji? Ti si, ki jih mučiš s peklenškimi mukami,

s katerimi jim groziš! Ali še ne veš tega? No, potem pa pojdi z menoj!«

In vrag je pograbil duhovnika za ovratnik, dvignil ga je visoko v zrak in ga nesel k neki tovarni, v neko železolitarno. In duhovnik je videl tu delavce v žgoči vročini, tekati sem in tja in se pehati, dvigati in prenašati bremena in opravljati svoja težka dela.

Duhovniku je bilo težkega, dušljivega ozračja in neznosne vročine kmalu preveč in s solznimi očmi je prosil vraga:

»Vedi me proč od tu, vedi me proč iz tega pekla!«

»O, dragi prijatelj, moram ti še marsikak drug prostor pokazati!«

Vrag ga je znova pograbil in ga vlekel na neko veliko graščinsko posestvo. Tukaj je videl duhovnik delavce pri mlačvi. V gostih oblakih se je dvigal tukaj oster, resast prah in neznosna vročina je mučila ljudi. Valpet je nosil pri sebi bič, ki je neusmiljeno padal na hrbte onih, ki so od utrujenosti ali gladi omagali. Nato ga je nesel v bajte, v katerih so ti delavci stanovali s svojimi družinami — razdrapane, umazane, zakajene in smrdeče luknje.

ČULKOVSKI:

Epilog.

Tedaj sem stopil z eno nogo na Mont Blanc in z drugo na Chimborazo in sem zrl svoje obličje v širokem zrcalu oceana.

Mimo moje glave so brenčali ko roj nadležnih mušic, orjaški diržabli in iz njih so me pozdravljali, stoječ na galerijah, predstavniki vseh kontinentov in vseh plemen.

V mojih laseh so se lovili, v špiralah hiteči krog zemlje, radio valovi in slišal sem fanfare praznika svobode v dvanaestmilijonskem glavnem mestu zemlje in pozdravni govor glavnega predsednika edine Unije vseh narodov.

Takrat sem posegel v dno morja in sem zajel iz njega perleške mavrične bisere in sem jih razmetal preko Urala in preko Kordiljer

in po vseh livadah nekaj požrešne in zavisti bolne Evrope.

A glej čudo! Nikomur se ni zdelo vredno, da se za njimi pripogne, samo deca jih je z veseljem krikom pobirala in ponujala v zobanje kuram.

Radost nepopisna se me je polastila, da sem zgrabil plamenico in jo na solncu prižgal,

ter zanetil z njo na južnem in severnem tečaju velik ogenj, ki je zadnje ledenike raztopil,

da je bila vsa zemlja kakor pisana žoga, s katero so se igrali bradati otroci.

PODGORSKI:

Prvomajski spomini

Bilo je na dan Prvega maja pred skoro tridesetimi leti, ko me je v jutranjih urah pokojna mati zbudila in opozorila, da je čas vstati in iti na delo. Vstal sem in se opravič v praznično obleko, ker slutil sem, da je praznik in sicer delavski praznik. Dasi nisem poznal te »novotarije«, kakor so v tistih letih naši dobri starši pravili nam mladim, sem vendar čutil, da mora biti ta praznik nekaj posebnega. Mati je začudeno gledala in me vprašala, kaj pomeni, da sem se praznično oblekel. Odgovoril sem ji, da zato, ker je delavski praznik. Tako so namreč prejšnji dan starejši delavci nam vajencem povedali in zabijali, da ne smemo na dan Prvega maja v delavnico, ker ta dan je delavski praznik. In že nekaj dni prej sem na uličnih vogalih čital velike rdeče plakate, z nadpisom »Proletarci vseh dežel, združite se«, ki so vabili delavce k praznovanju Prvega maja. Nisem še poznal navedenega klica in praznovanja Prvega maja, a vsled prigovarjanja starejših delavcev in poziva na onih velikih, rdečih plakatih sem instinktivno čutil, da spadam tudi jaz, dasi sem še mlad, v vrste onih, ki na dan Prvega maja praznujejo praznik Dela!

Ko me je mati še primerno poučila, naj pazim, da me ne bo »gospodar« odslovil, ker nisem šel na delo, češ, da sem šele vajenec, sem vzel knjigo, ki je še od prejšnjega večera ležala na škrinji v sobi ter se odpravil na bližnji hrib, da jo v prosti naravi prečitam. Bila je povest o pravici, ki mora zmagati.

Pekoče prvomajsko solnce je izšlo izza visokih hribov na nasprotni strani ter objelo vso pokrajino. Ni vprašalo to prvomajsko solnce, kdo prebiva v tej, po navadah in jeziku različni pokrajini, ni poznalo to solnce nobenih meja in delilo je blago-

dejne žarke vsem enako, ker v solnčnih žarkih je zapisano, da pravica je ena sama za vse ljudi!

V podnožju hriba, na katerem sem preživel ono prvomajsko jutro, so proti nebu štrleli številni tovarniški dimniki, ki pa tisti dan niso bruhali črnega dima, ker delo je počivalo — bil je Prvi maj! Vtopljenega v knjigo, ki je pisala o Pravici, so me vzdramili mogočni akordi Internacionalne, ki so odmevali izpod hriba, kjer so se v bližini tovarne zbrali delavci in delavke v številne vrste, ki so se mimo počivajočih dimnikov in strojev pomikale v bližnje mesto, da skupno z delavci iz drugih krajev manifestirajo za Pravico! Na čelu sprevoda je plapolala velika, rdeča zastava, za katero so korakala belo oblečena in z rdečimi trakovi opasana dekleta, za njimi pa dolga vrsta izmučenih delavcev, ki so peli mogočno: **Vstanite bratje, urno, smelo — — —**

lavcev, da skupno manifestirajo za proletarske postulate. Govorniki, bili so trije, in sicer slovenski, italijanski in nemški, so govorili o osemurnem delu, o socialnem zavarovanju, za vdove in sirote, proti vojni in militarizmu, ter pozivali delavce, posebno delavsko mladino, k izobrazbi, k socialistični izobrazbi in v — organizacije! Povdarjali so, da bo proletariat zlomil moč kapitalizma le z močjo organizacije in razredne zavednosti ter socialistične izobrazbe, katere je zlasti delavski mladini potrebna. Tako so nas že pred tridesetimi in več leti učili starejši borci za Pravico, da je delavska mladina bodočnost proletariata! Na tistem shodu pred skoro tridesetimi leti me je obšlo spoznanje, da se delavstvo bori za Pravico, ki se razlikuje od one, o kateri sem tisto prvomajsko jutro čital v oni knjigi na hribu, od koder me je poklical klic: **Vstanite bratje, urno, smelo — — —!**

Vstal sem in šel naglih korakov doli po hribu, k onemu sprevodu, iz katerega je oril klic — **vstanite bratje, rešitve že se bliža čas!** Sledil sem temu klicu po instinktu mladega proletarca, ki je čutil, da spada tudi sam v vrste borcev za Pravico!

Boječe, ker bil sem šele vajenec, sem se pridružil zadnjim vrstam mlajših delavcev in z njimi korakal v mesto, na shod, na manifestacijo. Trg na katerem je bil pripravljen oder za govornike, se je polagoma polnil, ker od vseh strani so prihajale trume de-

potem mi pripoveduj o peklu, ki jih še čaka!

»Ne, ne!« vzdihuje duhovnik. »Ne morem si predstavljati kaj strašnejšega! Rotim te, odvedi me proč!«

»Da, to je peklo! Hujšega pekla ne more biti, kot je ta! Ali nisi vedel tega? Ali nisi vedel, da morajo oni možje in one žene, ki si jih strašil s podobami peklenskih muk, ki naj jih trpe po smrti, da morajo iste pretrpeti že tukaj, na tem svetu, še predno umrjejo, da imajo že tukaj svoj peklo?«

Duhovnik je osramočen povsle oči.

Vrag se je zlobno smeljal. »Da, očanec, najbrž mi hočeš odgovoriti, da ljudje sami želé, da se jih vara? No, zdaj idi!«

Izpustil ga je. Duhovnik si je spodrecal svoj dolgi plašč, nato jo je pa urnih krač popihal proti domu, kar so ga mogle noge nesti.

Vrag pa je gledal za njim in se krohotal.

Koliko nas je bilo mladih, ki smo pred tridesetimi in več leti in pozneje v vsakdanji borbi za kruh, za Pravico, spoznali, da je Pravica le tam, kjer je moč, kjer je zavednost? Precej nas je bilo, ki smo se otresli strahu pred »gospodarjem«, na katerega me je ono prvomajsko jutro skrbna mati spominjala, ne zavedajoč se, da so, ali da lahko postanejo gospodarji celega sveta oni, ki delajo, če se zavedo svoje moči, ki je skrita v razrednih proletarskih organizacijah, ki vodijo k Pravici, ki je za proletarce in za vse človeštvo ena sama in ki se imenuje — **Scializem!** Precej nas je bilo, ki smo spoznali to nesmrtno resnico, a vendar še premalo, da bi lahko praznovali Prvi maj zmage, oni Prvi maj, ki mora priti! Danes praznuje mednarodni proletariat še Prvi maj borbe in priprav za končno osvoboditev, ker mnogo je še proletarcev, ki ne sledijo klicu: **»Vstanite bratje!«** in tavajo v temi, zaslepljeni od verskega in nacionalističnega fanatizma, ki zavajata posebno proletarsko mladino v kapitalistično suženjstvo!

Nauk, ki smo ga starejši črpali na preteklih prvomajskih proslavah in iz socialističnih brošur, knjig in časopisov, velja še vedno za naše mlajše, za proletarsko mladino, katero moramo iztrgati iz kremljev meščanskih društev in organizacij ter jo privedi v socialistično armado. Za to našo mladino sem napisal te spomine, ki jih zaključujem s klicem: **Vstanite tudi vi tisoči mladih bratov, urno, smelo — — — naj robstva moč razbije duha moč!**

FRIEDRICH RUECKERT (+1788):

Salomon in sejalec.

Nekoč si je modri Salomon. — kralj svoj prestol na polje prenesti dal in je tam videl kako je sejalec sejal in sem in tja po njivi zrnje metal. Salomon začuden z glavo strese: »Ta zemlja ti vendar sadu ne prinese! Če poseješ sem zrnje cele vasi, boš videl da ti še semena ne obrodi!« Sejalec se zamislil in obstane, s čela mu potna sraga na zemljo kane: čez trenutke se pa vzdrami in veselo spet nadaljuje svoje započeto delo in pravi: »Edino to njivo imam, na njej gospodarim in orjem jaz sam, preganja z družino me glad hudo, zrnje je moje, — kar bo — to pa bo!«

A JANDL:

Mladini za Prvi maj

Prvi maj! Obhajamo obletnico na borbo, spomin na one, ki so padli kot žrtve za svoje pravice v Chicagu in drugod. Tudi mi Slovenci imamo dva Prva maja. 24. april, ko so padle naše mlade žrtve na Zaloški cesti in 1. junij, ko so fašisti ubijali delavstvo v Trbovljah. Toliko bolj je naša dolžnost, da proslavimo dostojno naš internacionalni delavski praznik.

Prvi maj! Ne samo spomin na preteklost, nova doba povečanega dela za naš edini cilj: Internacionalna, delavska, socialistična država, mora biti naš Prvi maj!

Proletarska mladina je ona, ki mora z delom Prvi maj najveličastnejše proslaviti. Mladina utegne doživeti še ogromno katastrofo, kakršne doslej zemlja še ni doživela. Razširja se zopern duh po tlenju in nekega dne se zna zemlja znova stresti pod erupcijo nove, grozne vojne.

Utegne se zgoditi, da bomo rekega dne stali v kavarnah in da bo divjal krog nas tih, a grozen boj, da bomo morali razbiti vse, kar je človeštvo ustvarilo. Da se bo zavila vsa zemlja v plašč plazečih plinov in ognja, iz katerega bo slišati le obupne glasove onih, ki bodo umirali. Da nas bodo postavili med umetne strele, med plazeče se plamene bencinovih hlapov in hape cyana, clora, arsena, kjer se bo zadušilo vsako življenje. Med ogromne, pošastno podobne je-klene mašine, ki bodo trosile neizogibno smrt tam, kamor ne bodo segli ne ogenj, ne elektrika, ne strup. Razkrajale bodo s svojimi peklenskimi žarki vsako telo. Le obsveti te in v hipu te ni več, le kos oglja pade na tla!

Mladina, izbirati nam je med tem in med mirom, ljubeznijo, enakostjo, ki je mogoča le v socialistični družbi. In to si moremo priboriti le v organizacijah.

Prvi maj! Koliko proletarske mladine ga bo obhajalo v razrednih organizacijah? in koliko le ta dan, da potem pozabi na vse.

Buržuazija pozna naše napake. Zato nam daje kina, kjer predstavlja siromašna dekleta, ki si »priborijo« ljubezen kakega »Gospoda« in nam to kažejo kot nekak simbol. Mladina verjame, posebno če je stvar še nekoliko romantično zapletena in se čuti povečano, če sme sploh misliti, da jo gospod pogleda. Buržuazija ve, zakaj nas vabi v svoja telovadna, športna in druga društva, zakaj ti nudi tam par lepih besed, a v srcu se te sramuje.

Prvi maj! Pojdimo z novo silo na delo vsi mladi sodrug! Skušajmo iztrgati čim več žrtev iz rok buržuazije in pripeljati v naše vrste, v naše kulturne organizacije, v »Svobodo«. Ko bodo pri nas, ni več strahu, da jih še kdaj dobi buržuazija. Enkrat je treba nehati s klečeplastvom, ki je najžalostnejši pojav slovenskega proletariata. Zavedati se moramo, da smo mi oni, ki so svet gradili in ga morejo edini tudi dograditi.

Treba bo nesebičnega dela, z enim samim ciljem, ne sebi, ampak skupnosti ustvariti boljši čas! Pot je težka, na težave je pripravljen le oni, ki se zna obvladati, zato mladina, naj bo predvsem naša naloga, da vzgojimo v sebi postritvalne, na vse pripravljene ljudi.

Začnimo in kmalu bomo videli, da je v nas več sile, kot smo mislili in da bomo, ko pride do poslednjega in odločilnega boja, sposobni in pripravljeni . . .

Proslava 1. maja v Sloveniji.

Sodruge opozarjamo, da se bodo vršile 1. maja poleg že naznanjenih, še naslednje proslave:

Ljubljana.

Majska proslava v Ljubljani.

Naša stranka praznuje v Ljubljani praznik Dela skupno s skupino »Zedinjenje« in vsemi delavskimi strokovnimi, gospodarskimi in kulturnimi organizacijami.

Manifestacijski shod se bo vršil ob 9. uri dopoldne v prostorih hotela »Tivoli«.

Popoldne prirede razne skupine izlet na Vič, Tacen in v Zalog.

Socialisti iz Ljubljane in okolice, praznuje praznik Dela kar najsvetlejši. Odbor SSJ.

Proslava 1. maja priredi prolet. oder »Svoboda« v Šiški pri g. Kregarju (Restavracija Gorenjski kolodvor.) Vstopnina prosta. Začetek ob 8. uri. Spored: godba, recitacije, skupine, ples, šaljiva pošta itd. Predprodaja tablic na veseličnem prostoru.

Maribor.

30. aprila ob 8. zvečer v Götzovi dvorani **Glasbena in pevski akademija »Zveze delavskih pevskih društev Jugoslavije«.**

1. maja:

Ob 5. zjutraj **budnica** po mestnih ulicah.

Manifestacijski obhod.

Med 8. in 9. uro zjutraj se zberejo člani posameznih organizacij v svojih prostorih in se nato podajo, s svojimi zastavami in standardi na čelu, na skupno zbirališče, pred Delavskim domom, na Ruški cesti 5. Od 9. do pol 10. ure zbiranje in uvrščanje udeležencev na zbirališču po določenem redu. Ob pol 10. odhod po mestu na Rotovski trg, kjer se bo vršil

JAVNI SHOD.

Popoldne:

Organizacije se zberejo ob 14. uri kakor zjutraj.

Ob pol 15. odhod spreveda od Delavskega doma na Ruški cesti, na veselični prostor v telovadnici »Svobode« v Studencih.

Predstava za delavstvo: »Periferija«. Na predvečer prvega majnika t. j. v soboto, dne 30. tm. ob 20. uri zvečer se vprizori v mariborskem gledališču, učinkovita drama Fr. Langerja »Periferija« v 15. slikah (tipična slika iz predmestnega življenja), ki jo je posebno priporočati delavstvu. Gled. uprava je pripravljena za to predstavo izdati članom društev vstopnice za polovično ceno, če se dvignejo vstopnice kolektivno do sobote opoldne pri dnev. gled. blagajni.

L. delavsko kolesarsko osrednje društvo za Slovenijo v Mariboru. Športniki, sodruzi in sodružice! Agiti-

rajte vsi, da v nedeljo, dne 1. maja ne bo manjkala niti eden na budnici ob 5. uri zjutraj, kakor tudi ne pri povorki ob 9. uri predpoldne. Pokažite, da smo enotni in pridite vsi. Vabijo se tudi vsi delavci kolesarji, ki še niso člani našega društva, da se nam priključijo na povorkah s kolesi. Zbirališče kolesarjev je vedno v društvenem lokalu, Vetrinjska ulica, gostilna Holzknecht, vsakokrat pol ure pred povorko. Točnost je obvezna. Kolo se naj z rdečo zastavico ukinča.

Litija.

Praznovanje 1. maja v Litiji.

Litijski proletariat bo praznoval delavski praznik na sledeči način: Zjutraj ob 5. uri budnica. Dopoldne ob 10. uri velik majski shod v gostilni Franko Cerar. Pred shodom obhod po Litiji. Popoldne ob 13. uri zlet v Smartno in na Breg. Zvečer ob 20. uri zabavni večer v prostorih gostilne Cerar. Obilno udeležbo vsega razredno zavednega proletariata pričakuje Majski odbor.

Jesenice.

Program proslave 1. maja za Jesenice in okolico.

V četrtek in petek se bo kot uvod k proslavi 1. maja predvajal v kino »Radio« v Delavskem domu na Savi zgodovinski film »Coprnice in Inkvizicija«. Predstave se vršijo v četrtek dne 28. t. m. ob 8. uri zvečer in v petek, dne 29. t. m. ob 4. uri popoldne in ob 8. uri zvečer. Ta film se predvaja na izrecno željo Prvomajskega odbora, zato so pa tudi cene znatno znižane, in sicer: Galerija Din 5.—, parter za splošno Din 3.—. Film prikazuje vso grozno trpljenje nevednega ljudstva srednjega veka. — V soboto zvečer bengalična razsvetljava na vrtu Delavskega doma na Savi. Ob 8. uri koncert vseh okoliških delavskih pevskih društev. Vstopnina splošno Din 2.—. Po koncertu živa slika. Na 1. maja zjutraj ob 4. uri budnica kovinarske godbe. Ob 8. uri zbirališče pred Delavskim domom na Savi vseh manifestantov, od kjer se razvije sprevod skozi Jesenice in nazaj na vrt Delavskega doma, kjer se vrši manifestacijski shod. — Popoldan ob 3. uri igra »Hlapci«, spisal Ivan Cankar. Zvečer pa se priredi prosta zabava s plesom v Delavskem domu na Savi. — Posetite vsi sodruzi iz Dobrave, Javornika, Gorjan, Zirovnice in vse okolice vse omenjene prireditve, osobito pa se vsi udeležite manifestacije in shoda. V slučaju slabega vremena odpade obhod, shod pa se bo vršil v tem slučaju v dvorani Delavskega doma na Savi.

Mežica.

Proslava 1. maja. Na predvečer, v soboto dne 30. aprila bo priredil tam-

buraški odsek »Svoboda« v dvorani gost. Troha »Koncert« z najnovejšimi točkami. Pričetek ob 8. uri zvečer. Na 1. maja zjutraj budnica, nato zbirališče pred Konzumom, potem skupen odhod z godbo v Črno, kjer se bo vršil shod. Popoldne priredi naša telovadna enota »Svoboda« javen telovadni nastop z vsemi oddelki, s prostimi vajami in na orodju v Otičevem vrtu v Črni. Delavci in delavke, udeležite se majniške proslave v največjem številu!

Pobrežje.

Spored za proslavo 1. maja v Pobrežju. Dopoldne ob pol 5. uri zjutraj budnica po sledečih ulicah: Linhartova, Tržaška (od Linhartove proti Seniku), Ptujška do štev. 9, Nasipna, Zagata, Spasovo selo, Nasipna, Prešernova, Cankarjeva, Cesta na Brezje, Simoničeva, Vrazova, Cesta na Brezje, Vrtna, Cesta na Brezje, Poljska, Cesta na Brezje do Semeža preko polje, Zrkovska, do Majcenoviča po Cesta na Brezje do Simoniča. Ob 9. uri se zbirajo manifestanti pred gostilno Simonič in odkorakajo z godbo na čelu ob pol 10. uri v Maribor k skupni manifestaciji. Popoldne ob 14. uri do 15. uri koncert na parku v Drevoredni ulici. Ob 13. uri pričetek veselice v gostilni Simonič.

Po veliki borbi.

Nekoliko pripomb k avstrijskim volitvam.

Orjaški boj je izvojevan. Socialisti na eni, združena buržuazija na drugi strani, sta se borila na življenje in smrt. Socialistom je šlo zato, da ohranijo, kar so že pridobili, in da izvojujejo — če le mogoče — popolno zmago, da prevzamejo državo v svoje roke. Meščanskim strankam pa je šlo zato, da preprečijo — vsaj še tokrat — osvojitve države po marksistični večini in da se v to svrhu z združenimi močmi kakorkoli pribore dv tretjinsko večino v parlamentu — z drugimi besedami, da odtrgajo socialistom vsaj 13 mandator! Ravnotako so hoteli kapitalisti vreči socialiste iz dunajske občine, v kateri imajo 78 sedežev, napram 42 meščanskim. Poleg tega so hoteli meščanske stranke socialiste poraziti, da bi jim bilo mogoče odpraviti zaščito najemnikov in s tem preprečiti sicer neizogibno socializacijo stanovanj. Šlo je na obeh straneh za najtežja razredna vprašanja, sredstva obeh bojujočih se strank pa niso bila enakovredna. Medtem ko so socialisti, poleg svojega programa, kakor je bil sprejet na zadnjem stranknem zboru, postavili nedvomno najmočnejše, skoz aktualne adute, — neokrnjena zaščita najemnikov, obramba modernega šolstva, socialno zavarovanje, reforma zakona, boj korupciji in zaščita republike — so meščanske stranke skušale prestrašiti ljudske množice z belcubom takozvanega avstromarksizma, ki da je za 90 odstotkov najčistejši »boljševizem«, ki bi »uzorno« Seiplovo gospodarstvo popolnoma uničil in bi bila brezposelnost, katere so krivi seveda socialisti, še večja kot je sedaj. Marksističnemu zmagu so pa hoteli odsekati kar glavo, da ga napravijo v celoti neškod-

ljivega. Ta zmag pa ni nikdo drugi kot sodrug Hugo Breitner, finančni referent dunajske občine, ki baje hoče uboge kapitaliste z davki naravnost zadušiti, ki vseppek ekspropiira in socializira.

Ker pa ni bilo resničnih argumentov, zato so se nasprotniki brez obotavljanja in sramu poslužili v volilnem boju najdrznejših laži.

Seveda so se spravili na posamezne osebe, ravnotako kot naši klerikalci, držeč se priljubljenega svetopisemskega izreka: »Udari pastirja in ovce se bodo razkropile!« Toda osebam niso mogli do živga, ker so kristalno čiste, pa ne glede na to, bi morali nasprotniki pač že enkrat razumeti, da posamezne osebe niso socializem, ki je ideja, katere ni mogoče uničiti.

Glava zedinjene kapitalistično-fašistične fronte je znani dr. Seipel, državni kancler, po poklicu profesor teologije, ki je sicer osebno neomadeževan, toda on je vzel največje korupcioniste državnega ter privatnega denarja v zaščito, ter jim dovolil, da so še kandidirali, dasi bi spadali najmanj v zapor.

Toda kar ni hotel storiti Seipel, to je storilo ljudstvo, ki je napravilo po celi državi močan »Ruck« na levo in ne, kakor je g. Seipel želel in je zadnje dni pred volitvami tudi naš brummi »Slovenec« prerokoval: »Ruck nach rechts.«

Rezultati volitev so sedaj že znani in so ti-le: Od 165 mandatov so dobile: socialistična stranka 71 mandatov, »Einheitsliste«, in sicer kršč. socialisti 75, Velenemci 10 in Bauernbündlerji 9 mandatov. Socialisti so pridobili 3 mandate, klerikalci so zgubili 7, Velenemci so obdržali do-

Dolgo sem premišljeval ter prišel do prepričanja, da je

Mirim

čokolada

najboljša.

*

GLAVNI DOBIČEK

državne loterije Vam ni tako siguren kakor dobiček pri enkratnem nakupu res kvalitetnega blaga v

Prvi mariborski oblačilnici na obroke, Meljska cesta 29.

sedanjih 10, Bauernbündlerji so pa pridobili 4 mandate.

Še bolj kot število mandatov je grandiozno število glasov, ki jih je pridobila naša bratska stranka. Socialistična stranka je namreč pridobila v celi državi 224.486 glasov, od teh samo na Dunaju 122.635. Ostali plus je pa iz ostalih provinc.

Skupno število glasov posameznih strank je naslednje: Skupna ali enotna lista združene buržuazije (to so krščanski socialci, Velenemci, monarhisti in hakenkreuzlerji ali fašisti) 1.678.433 glasov, socialisti 1.524.108, kmečka zveza (Bauernbund) 202.735 glasov; skupno 3 milijone 405.276 glasov.

Na Dunaju samem je bilo vpisanih volilcev 1.261.655; oddanih veljavni glasov 1.169.673. Od tega so socialisti dobili 694.099, meščanska enot. lista 421.198, demokrati 14.684, judovska stranka 9344, komunisti 7632, narodni socialci 5807, in neka stanovska organizacija 1867.

Tudi v deželnih zborih so socialisti napredovali. V štajerskem deželnem zboru so prišli skoraj do večine ter dobe 4 zastopnike v deželnem odboru, medtem ko so dosedaj imeli 2, deželni odbor pa šteje skupno 9 članov.

V linškem občinskem svetu so imeli dosedaj od 60 mandatov 30, sedaj bodo imeli 32 mandatov.

Istotako so dobili dvetretjinsko večino v Wiener Neustadtu, v St. Pöltnu in Steyerju. Končno moramo omeniti, da so postali socialisti najmočnejša stranka na Koroškem. Soc. stranka v Avstriji je imela leta 1923 39, sedaj pa ima 44 odstotkov vseh glasov. Takrat ji je manjkalo 300.000

glasov do večine in sedaj ji manjka samo še 154.000.

Da ni avstrijska socialistična stranka z ozirom na tako ogromen porast njenih glasov dobila več kot 3 mandate, je samo pripisati temu, da so se meščanske stranke združile. Če bi bile to storile že pri zadnjih volitvah, tedaj bi bili socialisti takrat dobili 4 mandate manj in bi bili imeli namesto 68 samo 64 mandatov. Stranka je tedaj pri teh volitvah pravzaprav napredovala za 7 mandatov. Avstrijska socialistična stranka je zgrajena na zelo solidni podlagi. Ona je prestala sijajno vse preizkušnje, tudi nesrečni razkol v delavskih vrstah, ki so usodno vplivali v delavskem pokretu v drugih državah, jo ni niti najmanj omajal. Socialisti so pokazali zlasti na Dunaju, kjer jim je dana možnost za samostojno delo, da niso sicer utopisti, da so pa to, kar so desetletja učili in oznanjali, pretvorili, kjer je le bilo mogoče, v živo dejstvo. Ljudstvo je spoznalo njihovo delo in če bodo še tako butali hlapci kapitalizma ob rdečo trdnjavo, jo ne bodo nikoli omajali.

Do prihodnjih volitev bodo zopet izvedli velikanski gospodarski program, ki bo v veliko korist celokupnemu prebivalstvu svetovnega mesta in v čast ter ponos celokupnemu socialističnemu svetu. Tudi mi se veselimo te velike zmage in smo ponosni na njo, saj so jo izvajali sodruzi, s katerimi smo imeli in imamo še mnogo skupnega.

Naj si zlasti naš proletariat vzame dober vzgled od sodrugov iz onstran meje. Naj živi sistem Breitner, naj živi socializem!

A. B.

Iz grobov živih.

Trbovlje, 21. IV.

Počasi a sigurno zmaga življenje, pomlad nad uničevalko življenja — zimo. Ni več daleč čas, ko se bo vsa narava obdala z plaščem zmage nad njo. Čudna in temna pa je usoda, da ni vsem bitjem na tej zemlji dano, enako uživati niti prirodo, pomlad. Med ona, od luči in prirode izobčena bitja spada predvsem človek-rudar. Že v otroških letih, takorekoč v materinskem naročju, mu je usoda zapisala, da se bo moral globoko pod zemljo, daleč od toplih solnčnih žarkov, boriti dan za dnem s podzemskimi silami, jim kljubovati, jih zmagovati, a ne bo imel pravice uživati niti del sadov svojega dela.

Tako preživlja leto za letom ta človek-rudar najlepši čas v letu — spomlad, v temnih rovi, v slabem zraku, izgublja pri tem svojo lastno pomlad, mladost, življenje — ter koplje naprej zaklade, ki ustvarjajo drugim srečno in solnčno življenje.

Zima v Karpatih.

Vojak privezan na drevo.

Stotnik Hiller: Koliko stopinj imamo?

Vojak: Nekako 30 pod ničlo.

Hiller: No, tega lahko odvezete. (Vojaki zvrše. Odvezani mož — fizičar Helmhake — se nezavesten zgrudi. Hiller ga parkrat udari s pestjo v obraz.) No, zdaj pa v luknjo tu poleg! (Se zgodi.) Ali je tudi dovolj vlažno in smrdljivo notri?

Vojak: Da, gospod stotnik.

Hiller: Ali ga že zadosti mrzlina tresse?

Vojak: Da, gospod stotnik.

Hiller: Dvojno stražo — halo — ta svinja ne sme dobiti ne žreti in piti. Tudi se ne sme ne po dnevi in ne po noči pustiti na stran. (S krohoto.) Saj mu tudi treba ne bo! Toraj kakor včeraj. Kdor bi imel kake pomisleke, mu razbijem glavo! (Se odstrani z ljudmi. Dva vojaka ostaneta pred luknjo v zemlji. Sliši se stokanje.)

Drugi vojak: Ali ne misliš, da bi storil bolj bogu dopadljivo delo, če bi onega — mesto tega —?

Prvi vojak: Res je.

Drugi vojak: Dva sta že mrtva. Tomaž, katerega je v ravnotakem mrazu prisilil, da se je moral do nagega sleči in Müller, katerega je bolnega nagnal na stražo. Še pet drugih je — (Sliši se stokanje, med katerim se zdi, da se sliši »Žejen sem!«) (Ah, kaj — to naj kdo drugi vzdrži. Kapo snega mu bom dal k ustom. (Zleze v luknjo in vrne ihteč.) Še dvajset let nima — in prostovoljno se je javil za fronto!

(Hiller z ljudmi se zopet pojavi.)

Hiller: Premislil sem si. Hočem videti — ta pes naj zleze ven! — No, ali bo?

Drugi vojak: On — najbrž ne more več, gospod stotnik.

Hiller: Kaj naj to pomeni? Ven s to mrho! (Nekaj vojakov ga izvleče iz luknje, kakor crknjeno žival). Ha, kako izgleda, Ta svinja se nalašč tako napravlja, breni ga nekdo v zadnjico! (Sune ga s peto.) Boš tek, ti pes? Ali še ni ta mrha crknila?!

Drugi vojak (se pripogne čez nesrečnega, ga otiplje in stegne svoje roke proti Hillerju, kakor da se hoče pred njim zaščititi in reče): Ravnokar.

ČULKOVSKI:

Slovenske gorice.

Sprehajam se med zelenimi griči: kako so ljubki, kako so domači! Odkod so se vzeli ti zeleni griči? Kakor da jih je v nerodnosti svoji razstlal titan

ali kakor da jih je v besnosti svoji napljal ocean

in je priroda čez nje sočutno pregrnila svoj zeleni prt in uvezla v njega z bujnimi barvami pestri vrt.

Vsepovsod vinogradi, grozdje v solnčnih poljubih zori, a po dolinah, na ozkih njivah, belocveteča ajda duhti.

Siromašno ljudstvo upadlih lic, od solna ožganih mišic, mi ponavlja pozdrave pobožni vzklik: »Hvaljen bodi Odrešenik!« Kaj vi na plečih nosite, dobri ljudje? Kaj nosite v košarah, ki vam težijo glavé?

»Mi nesemo v mesto, na trg, gospod! Vse to je zemlje naše, naših žuljev plod

mleko, jajca, maslo in sir, slive, hruške, fižol in krompir.«

»Tedad izobilja se tu domačin veseli?«

»Ne, ni izobilje, nas beda moril! Ali treba je mnogokaj, treba soli in zima se bliža, obuti kaj ni.

Mi komaj na svojem eno kravo redimo,

a mleka nam deca nikdar ne okusi, njih goloto pokriti, zdaj v mesto hitimo zaslužka si najti. Ta ve, kdor poskusi.«

»A, čegave so te nepregledne gorice? Kedo vam to morje vina popije?«

»To last je trgovec, bankirja, opata, naš brat zanj tlačeni, da mu pot s čela lije.«

»Zakaj to trpite? Saj zemlja vseh last je,

kdor orje in seje, ta tudi naj žanje!« Tako volja je božja, naš župnik uči, kar je tvoje ni moje, postava trdi!«

Na vsakem griču se cerkev beli, ob vsaki stezici božje znamenje stoji. Vso krajino so si svetniki razdelili,

Osvežiš s kopeljo telo si mlado, še bolje pa s »CLIO« šumečo limonado.

da bi v vsaki vasi drugega ime častili: Sveta Ana, sveta Barbara, sveti Lenart,

sveti Anton, sveti Rupret, sveti Urban,

sveta Trojica, sveti Benedikt, svet' Martin,

sveti Jurij, sveta Kungota, sveti Jakob,

Marjeta sveta, Marija Snežna, sveti Bolfenk,

sveti trije Kralji, Kalvarije, Jeruzalemski vrh.

Od Središča do obmejnega Šentilja, od Maribora pa do Radgone ob Muri,

vse je med svetnike božje razdeljeno, med svetnike in konzule nebeškega kraljevstva,

med bogate vlasteline in upokojene generale.

Tebi kmetič milostno so prepustili — kravo.

Kadar preko Mure čez gorice vetrič veje

in do Drave vse klopotece mi predrami,

tedaj zakrilijo s svojimi krili — rokami,

njih enakomerni unisono v domišljio mami:

»Klipa-klopa, klipa-klopa, klipa-klopa, klipa-klop.«

»Kaj tako ves dan klopotece vi ropotci?

»Kaj pomeni ta sanjavi vaš klepet?«

»Postavili so nas, da strašimo najvrabce?«

da pokradel ne bi grozdje nam ta ptičji svet.«

Pa se mi zazdi, da slišim še klopotece druge

od vseh teh cerkvic in od vseh župnišč,

ki strašijo že tisočletje svoje robske sluge:

»Ne smeš! — ne smeš! — ne smeš! — ne smeš!« —

Glje, tem klopotcem si ti kmetič lačni vrabec,

postavljeni so, da te s peklom strašijo.

Prelivaš znoj za druge, a vrabec ne pozna skrbi,

veselo le piruje in kakor ti, on plašen ni.

Kedaj še vendar se ti glasnik porodi, ki vzdrami te v hotenju vročem,

da preko teh goric ti nov klic zadoni: »Jaz hočem! — hočem! — hočem! — hočem!

Celje.

Iz uprave. Sporočamo vsem onim celjskim sodrugom, katerim smo poslali nekaj izvodov našega lista na ogled, da jih smatramo s 1. majem za redne naročnike, ker do danes niso vrnili lista. Prosimo jih obenem, da poravnajo naročnino pri zastopstvu uprave v Celju, ali pa potom čekovne položnice.

Vsem našim p. n. naročnikom in čitateljem priporočamo Celjske tvrdke, ki so v današnji številki inserirale.

Našim p. n. naročnikom. Današnji številki smo priložili čekovne položnice.

Mala naznanila: TVRDKA KELC

Gregorčičeva ul. 6

Krojaški salon za gospode, dame in vojaštvo se priporoča.

Reklamne cene! postrežba točna!

B. Jagodič - Maribor

tapetnik in trgovina s pohištvom

Rotovski trg št. 3.

Priporočam se p. n. občinstvu za nakup tapetniškega in mizarkega pohištva (modroce, otomani, posteljni vložki) najceneje in solidno. Tapetniška popravila solidno in poceni. Pohištva se prevzemajo v komisijsko prodajo — Zahtevajte cenik.

Anton Vaupotič vdova

SODNA UL. 16, se priporoča v izvršitev vseh sobo-, črkoslikarskih in plesarskih del po najnižjih cenah.

Ceneje kod pri

RAZPRODAJAH

se dobi vsakovrst. manufakturno blago pri J. TRPIN, Maribor, Glavni trg 17

Znamka poznavalca!

Najlažji tek. Michelinova pnevmatika.
Torpedo prosti tek. 2 letno jamstvo.

Generalno zastopstvo in zaloga:

DIVJAK & GUSTINČIČ

Maribor, Glavni trg 17

J. PETELN

urar in optik. - Trgovina zlatnine in srebrnine

MARIBOR, GOSPOSKA ul. 5

Precizijske ure za železničarje tudi na obroke.

Primerne darila za birmo.

Podpisana pivarna priporoča svoje staroznane in renomirane

Marčno in Bock pivo

in vabi vse cenj. odjemalce najuludneje na odvzem.

Pivovarna Josip Tschelligi.

Hranilno in posojilno društvo delavcev v Mariboru

registrirana zadruga z omejeno zavezo

Uradne ure:

Vsak torek od 6. do pol 8. ure
zvečer in vsako soboto od 4. do
6. ure zvečer v društveni pisarni:
Frankopanova ulica št. 39.

Hranilne vloge
se obrestujejo z 6% odnosno 8%
proti odpovedi.

RADI PREZIDAVE

se prodaja modno in galanterijsko blago po
zelo znižanih cenah in še s 5% popusta
samo 14 dni v dobro znani trgovini

Jakob Lah, Maribor, samo Glavni trg 2

LEKARNA „PRI KRIŽU“

Ph. M. FEDOR GRADIŠNIK

Celje, Cankarjeva ulica št. 2.

Zaloga domačih in tujih specialitet, kirurških potrebščin, zavoj-
nega materiala itd. Zdravila na račun vseh bolniških blagajn.

Fotograf

Mirko Japelj

Aleksandrova cesta - Trgovski dom -
Vhod na desni strani.

Se priporoča delavstvu in urad-
ništvu. Cene solidne, slike umet-
niške. Hitra izvršitev naročil.

Svoji k svojim!

Pozor ženini in neveste!

Žimnice

modroce, posteljne mreže, že-
lezne postelje (zložljive), oto-
mane, divane in tapetniške
izdelke nudi najceneje

Rudolf Radovan
tapetnik, Krekov trg 7
(poleg Mestnega doma).

Izvrstne pletenine kakor obleke, jope,
telovnike, pulover-
je, moške nogavice, otroške dolge in kratke nogavice se poveni
in hitro izdelujejo. Prevzemamo tudi v izdelavo vsa dela, kjer
se nam volna dostavi, jih izvršujemo najcenejše.

Strojna pletarna Pichler, Lajteršperk 70

R. Savnik, Celje, Aleksandrova ulica 4

Vam nudi vsakovrstno blago po najnižjih cenah,
posebno delavsko moško in žensko perilo, moške
klobuke in kape, velika izbira pletenin, nogavic in
rokavic, kakor tudi belo platno in šifone za perilo.
Delavci poseben popust!

Naznanilo preselitve!

Naznanjam svojim cenjenim odjemalcem, da sem
preselil svojo strugarsko trgovino in delavnico iz
Aleksandrove ceste 24 v

Cvetlično ulico št. 9.

M. Stauber
strugarski mojster.

DOBRE LASTNOSTI

finega čistila za čevlje so te-le:

Mazilo je mehko in se dobro
razmaže; daje čevlju takoj lep,
temen sijaj. Usnje ostane zmiraj
voljno. In te lastnosti ima

Indian Pasta

Ze pri uporabi prve doze se bodele o tem
prepričali.

DE-PA

je najboljši, najokusnejši in naj-
cenejši družinski kruh. Zato ga
naj vsakdo zahteva v vseh
trgovinah, ki se bavijo s
prodajo krušnih izdelkov.

POZOR!

Posteljni uložki po meri 170 Din, afrik-žimnica, tri-
delna la 400 Din, rjuhe kompletno po 55 Din,
slamnjače po 38 do 45 Din, cajnaste hla-
če la po 60 Din, obleke za ključavni-
čarje 120 Din, nahrbtniki trpežni

90 Din, potne torbe 60 do
80 Din, vrv za perilo 10 do
50 m à 1 m 1 Din, ženske
bluze 45 do 60 Din, krila po
56 do 80 Din, ženske obleke
80 do 140 Din, moške srajce
35 do 50 Din, spodnje klače
24 do 30 Din, kratke in dolge
nogavice ter drugo manufak-
turno blago priporoča po naj-
nižjih dnevnih cenah, trdka

Alojz Gnušek
Maribor
GLAVNI TRG ŠTEV. 6.

Redukcija za železnikarje in delavstvo
se je izvršila pri cenah vseh vrst blaga za moške in
ženske obleke pri trdki

J. N. Šoštarč, Maribor, Aleksandrova c. 13

Sedaj stane platno 6, 8, 10 in 12 Din, hlačešina 25,
30 in 35 Din, sukno 50, 60, 68 in 80 Din, srajce
32 Din, spodnje hlače 21 Din, nogavice 7, 9, Din
itd. Volneno blago za ženske obleke in plašče iz
prvih svetovnih tovarn, najlepše barve in najboljše
kvalitete, **ceneje kot povsod drugod.**

Vsaka salata
je najbolj okusna z bučnim oljem!

J. HOCHMÜLLER

tovarna bučnega olja
V MARIBORU
Pod mostom št. 7.

Pripo-
ročam za-
jamčeno prist-
no in najboljše buč-
no olje. - Izmenjajo se
piške proti olju in
se tudi vedno
stiska za
stranke

Lepi moderni klobuki
po vseh cenah!

Halo!

Motociklisti!

Halo!

Kdor dobro izbira, izbere svetovno slavne angleške motocikle

B. S. A. ali ARIEL!

Prodajalna F. KENDA, MARIBOR, trg Svobode 6.

Zahtevajte prospekte!

Zahtevajte prospekte!

NAJVEČJA MODNA TRGOVINA TRGOVSKI DOM

Za lepo poletno sezono kupite najlepše blago, obleke, bluze kakor tudi celo otročjo garderobo najceneje v „Trgovskem domu“.

Lepa darila za otroke se dobijo zastoj
OD 1. DO 15. MAJA 1927.

Razstava dnevnih novosti.

MARTIN OREHOVC, CELJE, GOSPOSKA UL. 14

Krznarski mojster in izdelovatelj različnih vrst čepic
Zlata medalja Maribor 1922. Diploma I. reda Celje 1922.
Specialno izdelovanje službenih kap za: Orožnike in požarne
brambovce, železničarje, finančno stražo itd. Moderne športne kape.

Najcenejši nakup drobnarij, galanterijskega in pletenega blaga

Eksportna hiša „LUNA“

Maribor, Aleksandrova cesta št. 19

Otročje nogavice v vseh barvah, par od 5 Din naprej
„ kratke, bele, barvane „ 6 „
Ženske nogavice v vseh modnih barvah,
par od 10 Din naprej.
Moške nogavice v raznih barvah, par od 7 Din naprej
Vezenine, čipke ter svileni traki m od 1 Din naprej
Vsakovrstne potrebščine za krojače ter šivilje kakor
na primer svila za šivanje, gumbi ter sukanec po
znižanih cenah ter primernem popustu

Naznanilo otvoritve!

Dovoljujem si cenj. občinstvu naznaniti,
da sem otvoril na Kralja Petra trgu v
novem poslopiju „Pokojninskega zavoda“

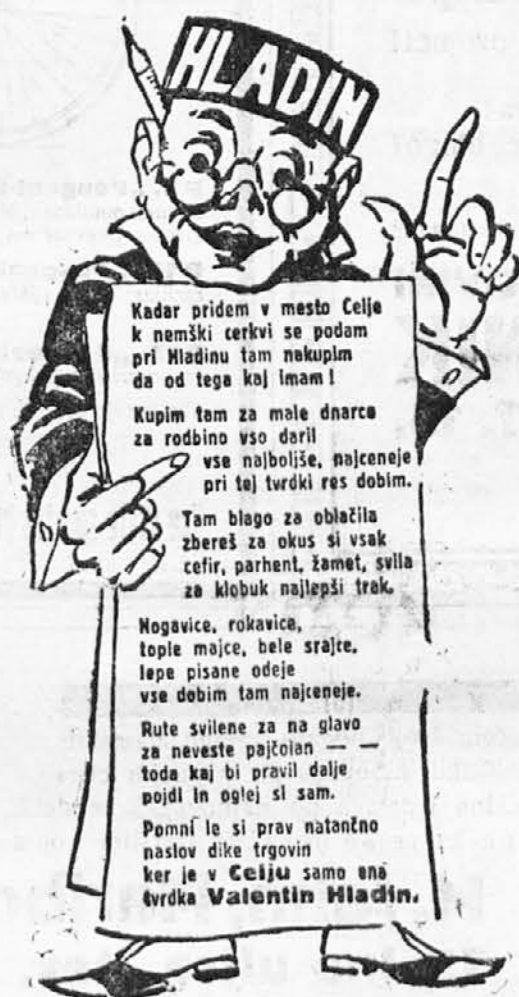
KAVARNO

Dobra postrežba, nizke cene!
Za obilen obisk se priporoča Iv. Slavec

Orientalški bufet

* se otvori v soboto, dne 30. aprila 1927
ob 6. uri zvečer na vrtu v Kopališki ul. 17.
Belo in črno vino po 8 Din do 12 Din.
Orientalška kuhinja
nudi čevabčiče, ražnjence, bureke, sladole,
turško kavo itd. Se priporoča
Orientalce.

Zbirajte za
tiskov. sklad!

Društva, organizacije!

Naša dolžnost je, da podpiramo

„Produktivno združenje knjigovezov in sorodnih strok“
Ljubljana, Igriška ulica 6.

ki izvršuje vsa knjigoveška dela trpežno in po najnižjih cenah. Svoji k svojim.

Tiskarna «Slovenija»

družba z o. z.

Izdeluje vsa v tiskarsko stroko spada-
joča dela kakor časopise, brošure,
knjige, tabele, delnice, note, razgled-
nice, umetniške slike, plakate, trgovske
in uradne kuverte, pisma, vizitke,
koledarje, strojno numeriranje itd.

Ljubljana, Wolfova ulica 1

Pozor delavci!

Priporočamo Vam dobro kapljico
najboljših vin po Din 10.— liter.

Restavracija „Vetrinjski dvor“
Maribor, Vetrinjska ul. 24. H. Kosič.

Knjigarna, trgovina umetnin, muzikalij in papirja.
Biblioteka (izposojevalnica knjig) slovenskih, nem-
ških in hrvatskih. Obširen katalog na razpolago.

Flora-Lager-Neckermann

CELJE, Prešernova ulica št. 1.

NAJUGODNEJE

se kupi manufakturno blago ter konfekcijsko
blago za gospode in dečke v veletrgovini

ANT. MACUN

Maribor, Gosposka ul. št. 10
kakor tudi v podruž. v Ptuj

Naročajte in širite „Del. Politiko“!

„ORGANIZATOR“ D. Z. O. Z.

Tvornica pripomočkov za organizatorično
tehniko in umno gospodarstvo.

CELJE - LAVA 9.

Tvorn. izdelovanje pripomočkov za celokupno trgovsko,
industrijsko in obrtno knjigovodstvo po modernih preiz-
kušenih sistemih. Strokovno vpeljevanje teh sistemov.

Oddelk: Moderna mehanična delavnica. — Oddelk: Galvanizacijska naprava za ponikljanje, pobakrenje itd

Tvorniško izdelovanje najmodernejših kartotek in registratur. — Zahtevajte prospekte!

JAZ
TI
ON
ONA
ONO
MI
VI
ONI

kupujemo samo in edino v manufakturni trgovini

SREČKO
PIHLAR

MARIBOR, GOSPOSKA 5

ANTON SAJKO

krojaški mojster za civil in uniforme

se priporoča cenjenemu občinstvu
za izgotavljanje vsakovrstnih oblek.
Prvovrstno delo! — Solidne cene!

Maribor, Frankopanova 17

MANUFAKTURNA IN MODNA TRGOVINA
FRANC DOBOVIČNIK
 CELJE, GOSPOSKA ULICA ŠTEV. 15.

Vsem nakupovalcem manufakturnega blaga!

Cenj, občinstvu vljudno naznanjam, da sem ponovno znižal cene blagu in se vrši vsled tega od danes nadalje

velika reklam. sezijska prodaja

1. Svileni robci komad . . . od Din 33.— naprej
2. Volneno blago za ženske obleke „ „ 33.— „
3. Sukno za moške obleke m „ „ 48.— „
4. Koverkote za moške obleke m „ „ 120.— „
5. Koverkote za ženske kostime in plašče 120.— „
6. Najraznovrstnejše drugo blago po tako znižani ceni, da je v interesu vsakega nakupovalca da se sam prepriča.

Franc Dobovičnik, Celje

ima vedno velik obisk, vsled tega velik promet!
 prodaja veliko na debelo!
 dobavlja dnevno veliko blaga iz inozemstva!
 ima vsled tega vedno prvovrstno in sveže blago!
 ima priznano najugodnejše cene!

To so dejstva, ki utemeljujejo resničnost najugodnejš. nakupa pri

MANUFAKTURNI IN MODNI TRGOVINI
FRANC DOBOVIČNIK
 CELJE, GOSPOSKA ULICA ŠT. 15.

Na debelo! Na drobno!

Salama Gavrilovič / Sir trapistovski in polemendolski
 Klobase kranjske / Lovske klobase / Pastete kakor
 konjak, liker itd. itd. nudi po najnižji ceni:

KAROL LOIBNER, CELJE
 KRALJA PETRA CESTA

Fotograf F. Kunšek

CELJE, CANKARJEVA ULICA ŠT. 9.

Priporočam svojo bogato zatogo damskih
 in dekljskih klobukov po najnižjih cenah,
 solidna izdelava po najnovejših modelih,
 najhitrejša in točna izvršitev popravil.

M. Jahn, Maribor
 Stolna ulica šte. 2.

Priporoča se

IVAN TAČEK ml.

prva Celjska parna barvarna in kemična čistilnica
 Celje, Gosposka ulica št. 21

Naramnice

po Din
 10, 15, 20,
 25, 30.

Največja
 izbira!!!

L. PUTAN, CELJE.

Delavci, biciklisti

DENAR

si delavec v trudu in znoju prisluži, zato mora tem bolj paziti pri nakupu, da dobi za svoj težko pridobljen denar čim boljše blago.

Najstarejše in največje tvornice Evrope

Peugeot

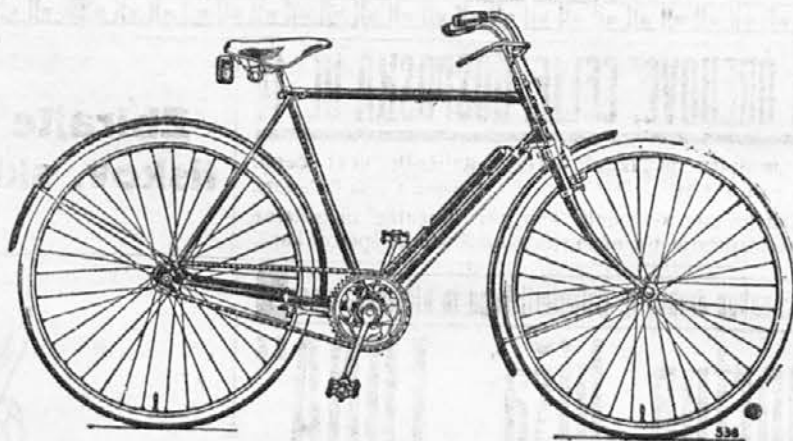
(priznано najboljšo jeklo)

Vam nudijo kolo, izdelano z ozirom na Vaše potrebe iz najboljšega materiala, izredno močno in z najmodernejšimi izpopolnitvami. — Izberite si eno izmed mnogostevilnih tip, vi boste zadovoljni in nam boste hvaležni.

Glavna zaloga in samoprodaja biciklov in motociklov „Peugeot“ za celo Jugoslavijo

ERIK BRENIL, Celje št. 80.

Nekatere izmed tip, ki Vam jih priporočamo:

P 3. „Peugeot-turist“: Črn okvir z zlatimi traki, obroči v sredi črno emajlirani, ob straneh poniklani; blatniki črni, jekleni; „Peugeot prosti tek“; dve luksuzni masivni zavori; Dunlop-pnevmatika; zračna sesaljška in usnjata torbica s kompletnim priborom **1726 Din.**

P 12. „Peugeot-turist“, delavski model. Isti opis kot pri P 3, samo z razliko: Sedlo ojačeno in na tri vzmete, Dunlop-pnevmatika pojačena, blatniki daljši in širši, dve žični zavori **Din 1741.—**

P 13. „Peugeot-model srednjeevropski“. Isti opis kot pri P 3, samo obroči črnorumeni, s „Torpedo prostim tekom“ in na sprednjem kolesu masivna zavora **1878 Din.**

Vse gornje cene se razumejo franko Vaša žel. postaja; pakovanje in odprema brezplačno.

Vsa kolesa z enoletno garancijo.

Vse vrste sportni bicikli, motocikli, njih nadomestni deli ter oprema vedno v zalogi.

KAVA MEDO

pred praženjem higijenično očiščena

prava zrnata kava

je prosta pri kavi nahajajočih škodljivih delov ter vsebuje vse dragocene snovi
popolni najfinjši kavin aroma,
kakor najprijetnejši okus.

Užitek **MEDO-KAVE** ni samo zdravim, temveč tudi večinoma želodčno, srčno in živčno bolnim za priporočati.

MEDO-KAVA se dobi samo v
 rujavih prozornih zavličkih,
zahtevajte jo povsod

ali pa pri

glavni zalogi za S. H. S.

Rado Meznarič, Maribor, Glavni trg 21

MARQUE DEPOSE

FOX-SHOE-PASTA za čevlje

ideal vsakega poznavalca in ostane znamka nedosežne kvalitete.

ZAHTEVAJTE POVSOD SAMO TO ZNAMKO

POZOR!

- I. Če želiš poslati denar v Avstrijo, na Čehoslovaško, Italijo, Francijo ali kam drugam izven mej naše države, obrni se na **Zadružno banko v Ljubljani, Aleksandrova cesta.**
- II. Če dobiš iz Amerike dolarje in če hočeš zamenjati šilinge, franke ali lire obrni se na **Zadružno banko v Ljubljani, Aleksandrova cesta.**
- III. Če hočeš kupiti kakšno posest ali izvršiti kako finančno transakcijo ali večjo denarno pošiljatev, če se hočeš zadolžiti ali denar dobro naložiti, obrni se v vsakem slučaju na **Zadružno banko v Ljubljani, Aleksandrova cesta.**
- IV. Če nočeš imeti škode pri nakupu srečk, vrednostnih papirjev, deviz, valut in podobnih vrednot, povprašaj za svet

Zadružno banko v Ljubljani Aleksandrova cesta

kjer lahko tudi vložiš vsako vsoto kot hranilno vlogo ali na knjižico ali pa na tekoči račun.

POZOR!

Kdor si kupuje motorno kolo, kupi najboljšo angleško znamko

„TRIUMF“

pri

WALTER HOBACHER

Maribor, Aleksandrova cesta.

Generalno zastopstvo za Slovenijo in Prekmurje

Potrebščine za krojače in šivilje, čipke, vezeni-na, gumbi, modni naši-vi, svileni trakovi, svila za šivanje, D. M. C. artikeln za vezenje, šifon in vsa druga drobnarija

Modna trgovina

Anton Paš - Maribor

Slovenska ul. 4.

Nogavice, rokavice, srajce, kravate, jopice vso damsko, moško ter otroško perilo, volnene veste itd. Postrežba solidna in točna.

Strogo solidne cene!

Najcenejši in najboljši nakup delikates

SIR.

Tuzemski, emendolski, polemendolski, polnomastni trapistovski, gorgonzola, italijanski parmezan, 2 do 3 leta star, kvargliji, karpatski primsen-sir, švicarski sir v škatljicah.

MESNI IZDELKI.

Domača šunka, à la praški, domače prekajene klobase, ovske salame, turistične salame, lovske klobase, osocelo mortadella, paprika, hamburška in tirolska slanina itd.

RIBJE KONSERVE.

Sardine, sardele v olju (zvit), tonino, jastog Lachs-postrovi. — Domače vložene kumarice in gobe. — Kompoti, bonboni, čokoloda, keksi, likerji, desertna vina itd.

L. UHLER - MARIBOR

DELIKATESNA TRGOVINA
GLAVNI TRG.

POZOR!

Vsakdo naj se prepriča, da se dobi ceneje kot pri

razprodajah

vsakovrstno manufakturno blago samo pri

J. TRPIN

Maribor, Glavni trg št. 17

ZASTONJ

ne dobite nikjer oblek, perila, platna moškega in damskega sukna, posteljnega perja, vatiranih odej, oprem za neveste, itd., toda po najnižjih cenah dobite vse to v dobro poznani

48 Oblečilnici „Drava“ 48

Maribor, Koroška cesta št. 48

Pišite takoj dopisnico o plačilnih in dobavnih pogojih. Odgovor sledi v 24 urah.

Fotograf

A. ČERNE

Celje, Ljubljanska 10.

Najhitrejša postrežba!

Najnižje cene!

**Nabirajte
nove
naročnike**

S. HOLOBAR

slikar, črkoslikar in pleskar

Celje-Rog. Slatina

izvršujem vsa v svojo stroko spadajoča dela solidno in po zmerni ceni.

LJUDMILA LORGER

MARIBOR, GOSPOSKA ULICA ŠTEV. 37

Modistka

priporoča cenj. damam svojo obilno zalogo klobukov za gospe in gospodične po najnižjih cenah in solidn. izdelka.

Prva mariborska delavska pekarna.

Centrala: Tržaška cesta 38. Podružnice: Glavni trg 18, Stolna ul. 2. Telefon 324. Ustanovljena 1898.

VARNOSTNA **DP** ZNAMKA.

Moderno urejeni, higijenični prostori pekarne. — Okusno in vedno sveže pecivo. — Hitra in točna dostava v hišo naročnikov

DOSPELI SO NAJNOVEJŠI AVTOMOBILI ♦ *Plačilne olajšave!*

FIAT 500A

AUTO-MOTOR, MARIBOR **GOSPOSKA UL. 20**
Telegr.: Automotor. Telef. 133.

DELAVCI! Najcenejše in najboljše ste postreženi v manufakturni trgovini
Ljubljanski magacin v Celju
Kralja Petra cesta 13.
Kupujte tam, kjer se Vas spoštuje!

Ključavničarske obleke,

kakor tudi vsa ostala oblačila kupite najceneje v naši detajlni trgovini
na Erjavčevi cesti št. 2. Konfekcijska tovarna

Fran Derenda & Cie, Ljubljana.

MANUFAKTURNA IN KONFEKCIJSKA TRGOVINA

Ivan Mastnak, Celje

Kralja Petra cesta št. 15

VELIKA IZBIRA USNJATIH SUKENJ IN GUMIJEVIH PLAŠČEV.

M. Rauch, Celje, Prešernova ulica 4

Trgovina s porcelanom, steklom, okvirom za slike in steklarska delavnica.

Priporočam svojo bogato zalogo steklenin, porcelana, slik itd.

GUSTAV BERNHARD - MARIBOR

ALEKSANDROVA CESTA ŠT. 17 - TELEFON ŠT. 30

Steklena in
porcelanasta roba. Namizne
posodice in okrasni predmeti. Steklo v
ploščah. — En gros in En
detail zaloga.

Svoboden ogled. Noben prisilni nakup.

ANKER
kolesa.

Najlažji tek. Lepa izdelava. Ugodni plačilni pogoji.

ANKER
šivalni stroji.

Tihl tek. Lepa izdelava. Poučenje v voženju brezplačno in vsak čas. 10 letno jamstvo.

FRANC LEPOŠA
Maribor, Glavni trg št. 1

Zahtevajte povsod, kjer kupujete
izključno samo izdelke znamke

PROJA

Znamka „PROJA“ Vam jamči za
pristnost in izbornost kvaliteto.
„PROJA“ krema. „PROJA“ žitna
in sladna kava je finega okusa!
Zrnata kava v zavitkih „PROJA“
je specijaliteta! Znamka „PROJA“
Vam jamči za čistost in za
pristnost vseh dišav, ki se prodajajo
povsod v original. zavitkih

PROJA

AUTOMOBILSKA,

MOTorna IN DVOKOLESNA
POPRAVILA, KAKOR TUDI LA-
KIRANJE IN TAPECIRANJE PO
NAJNIŽJIH DNEVNIH CENAH.

MARIBOR
JUGOSLOVANSKI TRG ŠT. 3

Priporoča se manufakturna trgovina

BRATA SUMER, CELJE

Glavni trg števil 8.

PRVA CELJSKA ČISTILNICA IN LIKALNICA

Franc Hradila nasl. Jožica Leskovšek

CELJE, Gosposka ul. 13

se priporoča za kemično čiščenje, likanje, plisiranje i. t. d.

DELAVCI!

DELAVKE!

Opozarjamo Vas, da kupujete svoje potrebščine, kakor suknje, obleke, perilo, rute, posteljno perilo, nogavice in drugo samo tam, kjer Vam najboljše in najceneje postrežejo, to je pri znani tvrdki

M. FELDIN, MARIBOR, GRAJSKI TRG 1
Vetrinjska ulica.

Velika zaloga raznovrstnih delavskih oblek, hlač, srajc, predpasnikov in drugo blago iz lastne delavnice.
Od 1. do 10. maja tega leta za delavce in delavke posebno znižane cene!